

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Αγαπητέ/ή εκπαιδευτικέ,

σ' αυτήν την ενότητα μπορείς να πληροφορηθείς για τη φιλοσοφία, τη δομή και τις βασικές θεωρίες που στηρίζουν τη μεθοδολογία και τις δραστηριότητες των σχολικών βιβλίων της Γλώσσας. Τα Νέα Βιβλία της Γλώσσας έχουν στηριχθεί στη φιλοσοφία, το περιεχόμενο και τα μαθησιακά προσδοκώμενα του Νέου Προγράμματος Σπουδών (ΝΠΣ) της Νεοελληνικής Γλώσσας για το δημοτικό, όπως αυτά περιγράφονται στα 5 Θεματικά του Πεδία (ΘΠ).

Στο *δεύτερο κεφάλαιο* περιγράφεται η δομή των βιβλίων: πώς διαμορφώθηκαν οι διδακτικές ενότητες, ποιες θεματικές αναπτύσσονται και με ποιο περιεχόμενο από την Α' έως τη ΣΤ' τάξη.

Στο *τρίτο κεφάλαιο* ακολουθούν βασικές αρχές του **εποικοδομητισμού** (Constructivism) ως θεωρίας μάθησης οικοδόμησης της γνώσης. Ακόμη αναφέρονται αρχές της **διαφοροποιημένης διδασκαλίας** (Differentiated Teaching) ως διδακτικής μεθόδου η οποία θεμελιώνεται στην αναγνώριση των ενδιαφερόντων των μαθητών/τριών, του διαφορετικού ρυθμού μάθησης και των διαφορετικών τύπων νοημοσύνης για την κατάκτηση των μαθησιακών στόχων από όλους/όλες τους/τις μαθητές/τριες. Στο κεφάλαιο αυτό μπορείτε να διαβάσετε παραδείγματα - αποσπάσματα του βιβλίου μαθητή/τριας και τετραδίου εργασιών που υποστηρίζουν τις αρχές της εποικοδομητικής, διερευνητικής και διαφοροποιημένης προσέγγισης διδασκαλίας ανά σχολική τάξη.

Τέλος, στο *τέταρτο κεφάλαιο* της ταυτότητας του βιβλίου περιγράφεται το περιεχόμενο, η δομή και η λογική της οργάνωσης της ύλης στα βιβλία της Α τάξης.

A. Η Φιλοσοφία του Νέου Προγράμματος Σπουδών Γλώσσας και του σχολικού εγχειριδίου

Όπως γνωρίζουμε, οι αλλαγές σε κοινωνικούς, πολιτισμικούς, περιβαλλοντικούς και οικονομικούς παράγοντες επηρεάζουν άμεσα την εκπαίδευση, τη σχολική ζωή και το διδακτικό και μαθησιακό έργο των εκπαιδευτικών. Η σύνταξη των ΝΠΣ στη χώρα μας προέκυψε από τις αλλαγές στο παγκόσμιο και τοπικό περιβάλλον της εκπαίδευσης

4 λέξεις κλειδιά
στα ΝΠΣ Γλώσσας

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

και ενσωματώνει στη φιλοσοφία του τις νέες θεωρίες μάθησης, τις τεχνολογικές εξελίξεις και τα πορίσματα της επιστημονικής έρευνας για το *πώς μαθαίνουν* οι μαθητές/τριες και *ποιοι παράγοντες* οδηγούν στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου και των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Έτσι, η βασική αλλαγή του ΝΠΣ της Νεοελληνικής Γλώσσας για το δημοτικό είναι η μετάβαση από τους διδακτικούς στόχους στα μαθησιακά προσδοκώμενα (<https://iep.edu.gr/el/nea-programmata-sproudon-arxiki-selida>). Ως βασικό ερώτημα σχεδιασμού του ΠΣ αναγνωρίζεται το «πώς» και «τι» μαθαίνει ο/η μαθητής/τρια κι αυτό με τη σειρά του καθορίζει το «πώς» θα διδάξει ο/η εκπαιδευτικός, ώστε ο/η μαθητής/τρια να καταφέρει την ενεργή οικοδόμηση της νέας γνώσης. Συνεπώς, προκύπτει ως ανάγκη η έμφαση στις στρατηγικές μάθησης που θα προνοήσουν το ποιες διδακτικές στρατηγικές θα επιλέγει σε κάθε περίπτωση ο/η εκπαιδευτικός για να πετύχουν τον μαθησιακό στόχο όλοι/ες οι μαθητές/τριες της τάξης.

Αυτή, λοιπόν, η έμφαση στα μαθησιακά προσδοκώμενα, δίνει νέες προτεραιότητες στο έργο του/της εκπαιδευτικού. Μετασηματίζει το έργο του/της, καθώς τον/την καλεί να επικεντρωθεί όχι στο *πώς διδάσκει* και το *τι διδάσκει* αλλά στο *τι τελικά μαθαίνουν* οι μαθητές/τριες της τάξης του/της. Η σημαντικότητα της ύλης αντικαθίσταται από την αποτελεσματικότητα της διδακτικής μεθόδου και των στρατηγικών, που εφαρμόζονται από τον/την εκπαιδευτικό για την επίτευξη συγκεκριμένων μαθησιακών αποτελεσμάτων σε διαφορετικές περιστάσεις διδασκαλίας.

Ένα δεύτερο σημαντικό πλεονέκτημα των μαθησιακών προσδοκώμενων, που εισάγει το ΝΠΣ της Γλώσσας, είναι πως κατευθύνει και υποστηρίζει ουσιαστικά τους/τις νέους/νέες εκπαιδευτικούς που εισέρχονται στα σχολεία. Αναλαμβάνοντας μία τάξη, γνωρίζει εξ αρχής ο/η εκπαιδευτικός ποιους μαθησιακούς στόχους πρέπει να κατακτήσουν οι μαθητές/τριες της τάξης του/της τη δεδομένη σχολική χρονιά. Μπορεί να τους ιεραρχήσει, να ελέγξει τις βασικές προϋπάρχουσες γνώσεις που απαιτούνται για να προχωρήσει στη διδασκαλία και οικοδόμηση της νέας γνώσης. Αποφεύγονται με τον τρόπο αυτό οι διδακτικές απόπειρες σε γνωστικά αντικείμενα της επόμενης τάξης, καθώς οριοθετούνται οι επιδιώξεις ανά σχολική τάξη.

Εκπαιδευτικοί, νέοι/νέες και «βετεράνοι» της εκπαίδευσης, έχουν τη δυνατότητα να οργανώσουν τα μέσα, τις τεχνικές και τις στρατηγικές τους, να διαμορφώσουν ετήσιο χρονοδιάγραμμα για την κατάκτηση των μαθησιακών στόχων της τάξης από τους/τις

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

μαθητές/τριές τους, να σχεδιάσουν διαφοροποιημένες τεχνικές και να αποτιμήσουν τα αποτελέσματα της διδασκαλίας τους.

Η μετάβαση από τη φιλοσοφία της διδασκαλίας και της υλοκεντρικής προσέγγισης της Γλώσσας σε αυτήν της μάθησης ενισχύει τον επαγγελματικό ρόλο του/της εκπαιδευτικού και του/της παρέχει τη δυνατότητα του σχεδιασμού των διδακτικών στρατηγικών και μέσω των με απόλυτους βαθμούς ελευθερίας. Στο διδακτικό έργο τα νέα σχολικά βιβλία της Γλώσσας θα σταθούν αρωγοί καθώς, σχεδιάστηκαν βασισμένα στην ίδια φιλοσοφία.

Ως προς το περιεχόμενό τους τα ΝΠΣ Γλώσσας δομούνται με άξονες τα Θεματικά Πεδία διδασκαλίας της Γλώσσας και τις Θεματικές Ενότητες που χαρακτηρίζουν το κάθε ΘΠ. Τα 5 Θεματικά Πεδία του ΠΣ Γλώσσας είναι: οι Προσληπτικές και Παραγωγικές Δεξιότητες (ΘΠ1), οι Κειμενικοί Τύποι – Πολυτροπικότητα (ΘΠ2), η Γραμματική περιγραφή (ΘΠ3), το Λεξιλόγιο (ΘΠ4) και η Ανάγνωση Βιβλίων και Εκτεταμένων Κειμένων (ΘΠ5).

Στον πίνακα 1 που ακολουθεί παρουσιάζονται τα 5 Θεματικά Πεδία του ΠΣ Γλώσσας για το δημοτικό και οι Θεματικές Ενότητες του κάθε πεδίου.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Πίνακας 1: Θεματικά πεδία και θεματικές ενότητες του ΝΠΣ Γλώσσας του δημοτικού

Θεματικό Πεδίο 1	Θεματικές Ενότητες
Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες	1. Ακρόαση & κατανόηση προφορικού λόγου
	2. Παραγωγή προφορικού λόγου
	3. Ανάγνωση & κατανόηση γραπτού λόγου
	4. Παραγωγή γραπτού λόγου
Θεματικό Πεδίο 2	Θεματικές Ενότητες
Κειμενικοί τύποι – Πολυτροπικότητα	1. Περιγραφικά κείμενα
	2. Αφηγηματικά κείμενα
	3. Εξηγητικά κείμενα
	4. Κείμενα οδηγιών
	5. Επιχειρηματολογικά κείμενα
	6. Πολυτροπικότητα
Θεματικό Πεδίο 3	Θεματικές Ενότητες
Γραμματική περιγραφή	1. Φωνολογία/Φωνητική
	2. Κλιτική μορφολογία & ορθογραφία
	3. Σύνταξη
	4. Πραγματολογία
Θεματικό Πεδίο 4	Θεματικές Ενότητες
Λεξιλόγιο	1. Βασικό λεξιλόγιο, συνάψεις λέξεων, χρήση λεξικού
	2. Σημασιολογικές σχέσεις
	3. Παραγωγικοί μηχανισμοί (παραγωγή-σύνθεση)
	4. Προέλευση, ετυμολογία, διεθνισμοί, λεξική ορθογραφία
Θεματικό Πεδίο 5	Θεματικές Ενότητες
Ανάγνωση βιβλίων / εκτεταμένων κειμένων	1. Μορφές και είδη βιβλίων, έντυπων και ψηφιακών (υλικότητα)
	2. Δομή, περιεχόμενο, γλώσσα και αισθητική του λογοτεχνικού κειμένου, πεζού και ποιητικού

Από τον πίνακα 1 διαπιστώνεται η οργάνωση των πεδίων και η δυνατότητα που παρέχεται στον/στην εκπαιδευτικό – χρήστη/χρήστρια του προγράμματος να αναζητήσει στοχευμένα το περιεχόμενο, παραδείγματα δραστηριοτήτων, μεθοδολογία διδασκαλίας και μαθησιακούς στόχους ανά θεματική ενότητα. Για κάθε θεματικό πεδίο το ΙΕΠ έχει εκδώσει

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Οδηγό Εκπαιδευτικού που περιλαμβάνει όλες τις πληροφορίες π.χ. για τη διδασκαλία προσληπτικών και παραγωγικών δεξιοτήτων σε γραπτό και προφορικό λόγο ανά σχολική τάξη, για τα είδη των κειμένων που διδάσκονται ανά σχολική τάξη, για τη διδασκαλία των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων, κ.ο.κ. Στην ιστοσελίδα του ΙΕΠ (<https://iep.edu.gr/el/nea-ps-provoli>) μπορείτε να περιηγηθείτε και να διαβάσετε το ΝΠΣ και τους 5 Οδηγούς Εκπαιδευτικών, έναν για κάθε ΘΠ.

Συνοψίζοντας, παραθέτουμε τον πίνακα 2 στον οποίο παρουσιάζεται ένας προτεινόμενος χρονοπρογραμματισμός για τη διδασκαλία του κάθε ΘΠ ανά σχολική τάξη. Ο χρονοπρογραμματισμός των ΘΠ του ΝΠΣ βασίζεται στα ερευνητικά δεδομένα για τους μηχανισμούς κατάκτησης της γλώσσας από τους/τις μαθητές/τριες. Αντίστοιχα, τα νέα σχολικά εγχειρίδια της Γλώσσας διαμοίρασαν τις δραστηριότητες ανά ΘΠ βάσει του εν λόγω χρονοπρογραμματισμού.

Πίνακας 2: Προτεινόμενος εβδομαδιαίος καταμερισμός ωρών διδασκαλίας των Θεματικών Πεδίων ανά τάξη για το γνωστικό αντικείμενο της Νεοελληνικής Γλώσσας

	Α ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ Μετάβαση 2 εβδομάδες		Β ΔΗΜΟ- ΤΙΚΟΥ	Γ ΔΗΜΟ- ΤΙΚΟΥ	Δ ΔΗΜΟ- ΤΙΚΟΥ	Ε ΔΗΜΟ- ΤΙΚΟΥ	ΣΤ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ Μετάβαση 3 εβδομάδες	
ΘΠ 1: Προσληπτικές & παραγωγικές δεξιότητες	4 ω	3ω	2ω	2ω	2ω	1ω	1ω	Πρότζεκτ 4 - 2 1 7 ω
ΘΠ 2 Κειμενικοί τύποι	-	1	2	2	2	2	2	
ΘΠ 3 Γραμματική περιγραφή	-	2	2	2	2	2	1	
ΘΠ 4 Λεξιλόγιο	2 ω	2	2	1	1	1	2	
ΘΠ 5 Ανάγνωση βιβλίων	3 ω	1	1	1	1	1	1	
Σύνολο ωρών	9 ω	9 ω	9 ω	8 ω	8 ω	7 ω	7 ω	

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Β. Η δομή και ο σχεδιασμός των βιβλίων της Γλώσσας για το δημοτικό

Σε αυτό το κεφάλαιο είναι σημαντικό να περιγραφεί και να γίνει γνωστό στους/στις εκπαιδευτικούς πώς σχεδιάστηκαν τα βιβλία της Γλώσσας και τα Τετράδια Εργασιών από την Α' έως και την ΣΤ' τάξη και πώς κατέληξε η συγγραφική ομάδα στην τελική δομή των βιβλίων ανά σχολική τάξη.

Τα σχολικά εγχειρίδια της Γλώσσας (βιβλίο και τετράδιο εργασιών) έχουν συνταχθεί με κριτήρια, τα οποία περιγράφονται στην πρόσκληση συγγραφής του ΙΕΠ (αρ.πρωτ. 46978/ΓΔ4, 25.04.2023, σελ 314-332). Μία βασική καινοτομία των βιβλίων - που τα διαφοροποιούν από τα υφιστάμενα σχολικά βιβλία - είναι η διεύρυνσή τους με **ψηφιακό υλικό** το οποίο εμπλουτίζει το περιεχόμενό τους με τη μορφή ψηφιακών ασκήσεων, ψηφιακών παρουσιάσεων, εκπαιδευτικών παιχνιδιών και διαδραστικών δραστηριοτήτων. Στο επόμενο κεφάλαιο δίνονται παραδείγματα και παρουσιάζεται ο τρόπος αξιοποίησης των Ψηφιακών Μαθησιακών Αντικειμένων (ΨΜΑ) στο βιβλίο και τετράδιο εργασιών του/της μαθητή/τριας.

Για κάθε σχολική τάξη – από τη Β έως την ΣΤ δημοτικού – έχουν συνταχθεί 3 τεύχη βιβλίων μαθητή/τριας και 2 τεύχη τετραδίων/εργασιών. Για την Α τάξη τα βιβλία του/της μαθητή/τριας είναι δύο τεύχη. Το πλήθος των σελίδων του βιβλίου και τετραδίου εργασιών κάθε τάξης αποτελεί προδιαγραφή του έργου καθορισμένο στην προκήρυξη συγγραφής του βιβλίου. Το βιβλίο του/της μαθητή/τριας επικεντρώνεται στα μαθησιακά προσδοκώμενα του ΘΠ1 ΘΠ2 και ΘΠ4 (μερικώς). Δηλαδή, οι μαθητές/τριες καλλιεργούν τις παραγωγικές και προσληπτικές δεξιότητές τους σε γραπτό και προφορικό λόγο, την αναγνωστική τους δεξιότητα σε ποικίλα μονοτροπικά και πολυτροπικά κείμενα και ασκούνται στην ερμηνεία και παραγωγή λέξεων: μία «κόκκινη» λέξη του κειμένου παρουσιάζεται ερμηνευτικά στο περιθώριο του βιβλίου (Παράδειγμα 1), μία «πράσινη» λέξη οδηγεί σε διαδραστική ψηφιακή άσκηση παραγωγής-οικογένειας λέξεων (παράδειγμα 2) και μία «μπλε» λέξη της οποίας την ερμηνεία μπορεί να διαβάσει ψηφιακά από λεξικό

Παράδειγμα 1: κόκκινη λέξη

Έτσι οι δύο γυναίκες προτίμησαν να πάνε εκεί για να είναι πιο **ασφαλείς**, παρόλο που χρειάστηκε να πληρώσουν και για την καρότσα και για το γαϊδούρι, και τα λεφτά τα είχαν λιγοστά, δεν τους περίσσευαν.

- Έλα, μαμά. Έβρασα ρύζι, είπε η Περίνα, κοιτάζοντας ανήσυχη τη μητέρα της.

Η γυναίκα ήταν εξαντλημένη, τόσο από το μακρινό ταξίδι όσο κι από την αρρώστια που τη βασάνιζε. Δεν πρέπει να ήταν μεγαλύτερη από τριάντα ετών, αλλά φαινόταν σαν γριά γυναίκα. Κάποτε πρέπει να ήταν **καλλονή** μ' αυτό το τέλειο οβάλ

Τι σημαίνει η λέξη

«καλλονή»;

α) πάρα πολύ όμορφη γυναίκα β) πολύ καλή και ευγενική

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

(παράδειγμα 3). Η κόκκινη λέξη ζητά από τον/τη μαθητή/τρια να ερμηνεύσει *μόνος/η* του/της μέσα από τα συμφραζόμενα την έννοια μίας λέξης. Η πράσινη λέξη, που οδηγεί σε διαδραστική ψηφιακή άσκηση με οικογένεια λέξεων, βοηθά στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου των μαθητών/τριών και στην καλλιέργεια της θεματικής ορθογραφίας. Η μπλε λέξη εξοικειώνει τον/τη μαθητή/μαθήτρια με τη χρήση του λεξικού ως εργαλείου μάθησης.

Παράδειγμα 2: πράσινη λέξη

απο την καροτσα, το ταιξε, το ποτιξε και του μιλουσε. Η Ιερινα ειχε κανει τα πααφαρια με τον **ιδιοκτητή** της μάντρας κι αυτή του είχε δώσει τις δέκα πεντάρες, γιατί αυτή διαχειριζόταν τα χρήματά τους.

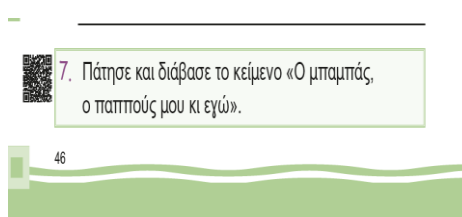
[Λέξη Τροποποιημένη]
ιδιοκτήτης ο [ιδιοκίτις] Q10 θηλ. **ιδιοκτήτρια** [ιδιοκίτιτριά] Q27 : αυτός στον οποίο ανήκει κτ., αυτός που έχει δικαίωμα ιδιοκτησίας πάνω σε κτ.: Ο ~ ενός σπιτιού / ενός αγροκτήματος / ενός αυτοκινήτου. Ο ~ μιας εφημερίδας. || Οι **ιδιοκτήτες** γης (σε αντιδιαστολή προς τους ακτήμονες). Η διαμάχη **ενοικιαστών** και **ιδιοκτητών** (πρβ. εκμισθωτής).
[λόγ. ιδιο- + -κτήτης (πρβ. ελινστ. ιδιοκτήτωρ) μπρδ. γερμ. Eigenbesitzer λόγ. ιδιοκτή(της) -τρια]

Παράδειγμα 3: μπλε λέξη

Αντίστοιχα, στα τετράδια εργασιών οι μαθητές/τριες ασκούνται σε δραστηριότητες που στοχεύουν στα μαθησιακά προσδοκώμενα του ΘΠ3 – Γραμματικής και ΘΠ4 Λεξιλογίου. Στις περισσότερες υποενότητες του τετραδίου εργασιών οι στόχοι εκπληρώνονται ως ακολούθως: σε τρεις σελίδες οι στόχοι της γραμματικής – σύνταξης, σε μία σελίδα οι λεξιλογικοί στόχοι και στην τελευταία σελίδα οι ορθογραφικοί στόχοι της ενότητας.

Τα μαθησιακά προσδοκώμενα του ΘΠ5-ανάγνωση βιβλίων και εκτεταμένων κειμένων, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να τα καλλιεργήσει στους/στις μαθητές/τριές του/της:

I) στην Α' τάξη μέσα από τη μελέτη εκτεταμένων λογοτεχνικών κειμένων διαβαθμισμένης δυσκολίας. Τα κείμενα ενσωματώνονται στην 7^η και 8^η ΔΕ ως ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα.

II) Στις τάξεις Β' – ΣΤ' με τη μελέτη και ανάλυση εκτεταμένων πληροφοριακών κειμένων (π.χ. άρθρων, κειμένων από διαδικτυακούς ιστότοπους κ.α.)

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

III) με τη μελέτη λογοτεχνικών βιβλίων στη σχολική τάξη, για τα οποία παρουσιάζονται δραστηριότητες και προτάσεις αξιοποίησης σε ψηφιακό αρχείο στις αρχικές σελίδες του Α' τεύχους του Βιβλίου μαθητή/τριας κάθε σχολικής τάξης.

Τα σχολικά εγχειρίδια κάθε σχολικής τάξης αποτελούνται από **Ενότητες και Υποενότητες**. Η Ενότητα συγκροτείται μέσα από ένα θέμα με παιδαγωγική και μορφωτική αξία και είναι στα ενδιαφέροντα της κάθε ηλικίας των μαθητών/τριών. Θεμελιώνεται στην ετοιμότητα, το μαθησιακό προφίλ και τα βιώματα των μαθητών/τριών σύμφωνα με τις προτεραιότητες της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Κάθε Ενότητα έχει έκταση που καλύπτει το διδακτικό περιεχόμενο για περίπου έναν μήνα. Αποτελείται από τέσσερις Υποενότητες (ΥΕ) με ξεχωριστούς τίτλους που συνάδουν με το θέμα της ΔΕ. Η 4^η από αυτές είναι Επαναληπτική τόσο στα ΒΜ όσο και στα ΤΕ. Η εκτεταμένη διάρκεια μίας ΔΕ – ένας περίπου μήνας - δίνει τη δυνατότητα στον/στην εκπαιδευτικό και τους/τις μαθητές/τριες να προσεγγίσουν ένα θέμα ποικιλοτρόπως, να προεκτείνουν κάποιο από αυτά που αναφέρονται ή να εντάξουν και κάποιο άλλο, που δεν παρουσιάζεται στο βιβλίο, αλλά είναι συναφές με το θέμα της ΔΕ, αξιοποιώντας τις διδακτικές ώρες διδασκαλίας των λογοτεχνικών ή/και εκτεταμένων κειμένων (ΘΠ5).

Στην αρχή κάθε ΔΕ στα ΒΜ παρουσιάζονται οι **μαθησιακοί στόχοι** της ενότητας ενώ στο τέλος της 4^{ης} επαναληπτικής ενότητας υπάρχει **πίνακας αυτοαξιολόγησης** των μαθησιακών στόχων από τον/τη μαθητή/τρια. Οι μαθησιακοί στόχοι και οι πίνακες αυτοαξιολόγησης στην Α' τάξη παρουσιάζονται μετά την κατάκτηση της ανάγνωσης από τους/τις μαθητές/τριες και την ολοκλήρωση διδασκαλίας των γραμμάτων και των συμφωνικών συμπλεγμάτων.

Αντίστοιχα, στα ΤΕ σε καθεμία από τις 3 ΥΕ μίας ΔΕ, περιγράφονται οι γραμματικοί, λεξιλογικοί και ορθογραφικοί στόχοι στην αρχή της ενότητας, ενώ στο τέλος της κάθε ΥΕ ο/η μαθητής/τρια μπορεί να ελέγξει τις γνώσεις και δεξιότητες που

	Πολύ 	Λίγο 	Καθόλου
Σε αυτή την ενότητα έμαθα:			
Να ξεχωρίζω ένα παραδοσιακό τραγούδι.			
Να ερμηνεύω τα στοιχεία μιας εικόνας.			
Να περιγράψω μια ιστορία.			
Να φτιάχνω λεζάντες.			
Να χρησιμοποιώ παροιμίες.			
Να βρίσκω πληροφορίες μέσα από τα κείμενα.			

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3
• Για το έργο προσωπικοτήτων που άλλαξαν τον κόσμο με τις επιστημονικές ανακαλύψεις τους.			
• Να συντάσσω ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα.			
• Τι είναι ένα γραφικό μυθιστόρημα (graphic novel).			
• Να συντάσω μία περιληψη.			
• Να επεξεργάζομαι στοιχεία από ένα ακουστικό αρχείο (podcast).			
• Να αναπτύσσω κείμενα χρησιμοποιώντας επιχειρήματα για να υποστηρίξω τη γνώμη μου.			
• Να αιτιολογώ γεγονότα.			
Τι μου άρεσε στην ενότητα «Ταξιδεύοντας στον κόσμο».			
Τι δεν μου άρεσε στην ενότητα «Ταξιδεύοντας στον κόσμο».			

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

απέκτησε συμπληρώνοντας αντίστοιχο πίνακα αυτοαξιολόγησης. Ο πίνακας αυτός, διαφοροποιείται στις μικρές και μεγάλες τάξεις. Διατηρείται ένα μοτίβο περιγραφικής αξιολόγησης στις μικρές τάξεις (Α', Β' και Γ'), ενώ ο αντίστοιχος πίνακας των μεγάλων τάξεων (Δ', Ε' και ΣΤ') ενσωματώνει ένα μοτίβο ποσοτικής αποτίμησης της κατάκτησης των στόχων από τον/τη μαθητή/τρια. Ταυτόχρονα, καλεί τον/τη μαθητή/τρια να εκφράσει επιχειρήματα για το τι του/της άρεσε ή δεν του/της άρεσε στην ενότητα που ολοκλήρωσε. Η 4^η ΥΕ στα ΤΕ είναι επαναληπτική, κι ως τέτοια παρουσιάζει δραστηριότητες συμβατές με τους γραμματικούς και λεξιλογικούς στόχους των τριών προηγούμενων ΥΕ, οπότε δεν παρουσιάζει δικούς της στόχους στην αρχική της σελίδα ούτε και πίνακα αυτοαξιολόγησης στο τέλος της.

Για τη συγγραφή των βιβλίων η συγγραφική ομάδα πρώτα καθόρισε τα θεματικά πεδία των ΔΕ που θα διατρέχουν όλα τα ΒΜ και ΤΕ όλων των τάξεων, τις θεματικές των ΥΕ που θα διανθίζουν την κάθε ΔΕ και στη συνέχεια αναζήτησε κείμενα, απόλυτης συνάφειας με τις θεματικές που επιλέχτηκαν. Όπως φαίνεται στον πίνακα 2, υπάρχουν θεματικές ενότητες που διατρέχουν όλες τις τάξεις του δημοτικού, ενώ άλλες περιορίζονται μόνο σε μικρές ή μόνο σε μεγάλες τάξεις. Η επιλογή τους έγινε με κριτήριο τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών, τον βαθμό δυσκολίας των κειμενικών ειδών που τις πλαισιώνουν και διδάσκονται ανά σχολική τάξη. Σημαντική προτεραιότητα της συγγραφικής ομάδας ήταν η επαφή των μαθητών/τριών με επίκαιρα θέματα, που απασχολούν τον πολίτη, όπως και την καλλιέργεια ανθρωπιστικών αξιών.

Η καλλιέργεια ταυτότητας *ενεργού πολίτη* (active citizen[ship]) που θα αναγνωρίζει τις αξίες και το περιεχόμενο του *πολιτισμού* (καλλιέργεια πολιτισμικής ταυτότητας) αποτελούν δύο βασικές ενότητες, οι οποίες διατρέχουν τα βιβλία όλων των σχολικών τάξεων με διαφορετική μορφή και περιεχόμενο διαβαθμισμένης δυσκολίας ανάλογα με την ηλικία στην οποία απευθύνονται. Η Ενότητα του «*Ενεργού Πολίτη*» ασχολείται με τις βασικές έννοιες της προστασίας του περιβάλλοντος, της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης, της σπατάλης, της θαλάσσιας ρύπανσης και αντιρρύπανσης και της κυκλικής οικονομίας αλλά και με θέματα λειψυδρίας, κλιματικής αλλαγής, φυλετικών διακρίσεων, ισότητας φύλων και σχολικού εκφοβισμού. Αντίστοιχα, η έννοια του πολιτισμού αποκτά διαφορετικό περιεχόμενο ανά σχολική τάξη. Οι μαθητές/τριες μεγαλώνοντας αντιλαμβάνονται το εύρος της έννοιας του πολιτισμού και τη σημαντικότητά του για τη ζωή τους. Διαμορφώνουν βιωματικά - μέσα από τα ποικίλα κειμενικά είδη και τις δραστηριότητες - το νόημα του πολιτισμού και της πολιτισμικής δημιουργίας. Ασχολούνται σε κάθε τάξη με

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

διαφορετικά θέματα όπως τη λαϊκή παράδοση, τα δημοτικά τραγούδια και τα παραμύθια, την ιστορία της ανάγνωσης και του βιβλίου, την ελληνική, την αιγυπτιακή και τη σκανδιναβική μυθολογία, τις τέχνες όπως ο χορός, η μουσική, ο κινηματογράφος και το θέατρο μέχρι την εξέλιξη της γλώσσας, τις γλωσσικές διαλέκτους και τη γλωσσική επεξεργασία κειμένων τεχνητής νοημοσύνης.

Στις μικρές τάξεις η αναγνώριση των συναισθημάτων, η αποδοχή του διαφορετικού «άλλου», η γνωριμία με τη φύση, τα ζώα που πλαισιώνουν τη ζωή του/της μαθητή/τριας (ζώα συντροφιάς, αγροτικά ζώα και ζώα υπό εξαφάνιση), τα παιχνίδια (ομαδικά και ατομικά), οι κατασκευές, τα αθλήματα και η διατροφή αποτελούν τις βασικές ενότητες των βιβλίων με επιλογές κειμένων και κειμενικών τύπων, που θεμελιώνονται στα ενδιαφέροντα και τα βιώματα των μαθητών/τριών.

Στις μεγάλες τάξεις μέσα από την ενότητα «*Ταξιδεύοντας*» οι μαθητές/τριες θα ταξιδέψουν με διαφορετικά μέσα σε διαφορετικούς τόπους και εναλλακτικούς προορισμούς. Θα καλλιεργήσουν δεξιότητες οργάνωσης ενός ταξιδιού, προσανατολισμού σε χάρτη, υπολογισμού χρόνου και απόστασης, αποδελτίωσης πληροφοριών από ταξιδιωτικά έντυπα και διαγράμματα πληροφοριών (infographics), πίνακες δρομολογίων, χρήση εισιτηρίων κ.α.

Στην ενότητα *Ψηφιακά Μέσα* οι μαθητές/τριες πληροφορούνται για την εξέλιξη του τηλεφώνου, τους δορυφόρους, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, την τεχνητή νοημοσύνη, τα βιντεοπαιχνίδια, την ασφάλεια και παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο.

Η ενότητα αυτή συμπληρώνεται από τρεις άλλες που κεντρίζουν το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών και τους/τις πληροφορούν για την εξέλιξη των επιτευγμάτων του ανθρώπινου πολιτισμού: τις «*Εφευρέσεις*», τις «*Προσωπικότητες που άλλαξαν τον κόσμο*» και «*Μαθαίνω για το διάστημα*». Πώς γίνεται κάποιος εφευρέτης και πώς κατοχυρώνει την ευρεσιτεχνία του. Τι ήταν ο μηχανισμός των Αντικυθήρων, πώς φτάσαμε στο ηλεκτρικό φως, ποιος ήταν ο Τέσλα και ο Έντισον, πότε τυπώθηκε το πρώτο βιβλίο, ποιος ήταν ο Γουτεμβέργιος. Τη γνωριμία με ξεχωριστές επιστημονικές εφευρέσεις που άλλαξαν τη ζωή μας. Απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα για το σύμπαν, τις μαύρες τρύπες και τα ταξίδια στο διάστημα.

Το περιεχόμενο των βιβλίων της Δ', Ε' και ΣΤ' συμπληρώνεται με τρεις ξεχωριστές ενότητες: την «*Ελληνική Ναυτιλία*», την «*Παραγωγή και Ανάπτυξη στην Ελλάδα*» και τα «*Επαγγέλματα που 'φύτρωσαν' στην ελληνική γη*». Οι τρεις αυτές ενότητες είναι

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

αφιερωμένες σε βασικούς πυλώνες της οικονομίας της χώρας μας και επαγγελμάτων με ιστορία στον τόπο μας. Μέσα από την ιστορία της ναυτιλίας στον ελλαδικό χώρο, της ναυπηγικής, των καϊκιών και караβιών ως μοναδικά αριστουργήματα της ελληνικής ξυλοναυπηγικής, του αντιρρυπαντικού στόλου, του εξοπλισμού για τον καθαρισμό της θαλάσσιας ρύπανσης και της δυναμικής του ελληνικού στόλου ως παγκόσμιας ναυτιλιακής δύναμης, οι μαθητές/τριες πληροφορούνται για το εύρος της ναυτιλιακής δράσης της χώρας μας, όπως και για επαγγέλματα που σχετίζονται με τη ναυτιλία. Αντίστοιχα, στο κεφάλαιο της «Παραγωγής και Ανάπτυξης» οι μαθητές/τριες ενημερώνονται για τον βιώσιμο/αιετόφορο τουρισμό, την αγροτική ανάπτυξη της χώρας, την αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες και τέλος την αμπελοργία και την οινοποιία. Τέλος, στην ενότητα «Επαγγέλματα που 'φύτρωσαν' στην ελληνική γη» παρουσιάζεται η ιστορική καλλιέργεια και επεξεργασία της ελιάς, του κρόκου Κοζάνης και της μαστίχας Χίου, τριών ξεχωριστών προϊόντων που χαρακτηρίζουν την αγροτική καλλιέργεια του τόπου μας. Οι συγκεκριμένες ενότητες λειτουργούν και ως οδηγοί γνωριμίας με τα επαγγέλματα που σχετίζονται με την ελληνική παραγωγή και οικονομία.

Τέλος, σε όλες τις τάξεις τα βιβλία παρουσιάζουν δύο ενότητες με κείμενα για τις «Εθνικές Επετείους και Γιορτές». Στην 3^η ενότητα του Α' τεύχους ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να βρει υποενότητες για τις γιορτές της «28^{ης} Οκτωβρίου 1940», «17^{ης} Νοεμβρίου 1973», «Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς». Αντίστοιχα, στην 6^η ενότητα του Β' τεύχους ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επικοινωνήσει με τους/τις μαθητές/τριές του κείμενα για την «Καθαρά Δευτέρα – Σαρακοστή», «την 25^η Μαρτίου», «τη Γιορτή του Πάσχα» και την «Πρωτομαγιά» ή «το καλοκαίρι». Οι εκπαιδευτικοί των μεγάλων τάξεων μπορούν να αξιοποιήσουν στην Ενότητα «Επέτειοι και Γιορτές» αφιέρωμα:

- i) στην «Επέτειο Απελευθέρωσης της Θεσσαλονίκης» (Δ' τάξη) – το οποίο παρουσιάζεται ως υποενότητα πριν την «28^η Οκτωβρίου»
- ii) στην «Καταστροφή της Σμύρνης» (Ε' τάξη), υποενότητα πρώτη, καθώς η επέτειος είναι τον μήνα Αύγουστο
- iii) την «Επέτειο Προσάρτησης των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα» (Ε' τάξη) – υποενότητα μετά την «25^η Μαρτίου», καθώς ακολουθεί την ημερομηνία επέτειου της «Προσάρτησης των Δωδεκανήσων» και

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

iv) τον «Ποντιακό Ελληνισμό-Γενοκτονία των Ποντίων» (ΣΤ' τάξη) κεφάλαιο που προτείνεται για τον μήνα Μάιο.

Στον πίνακα 3 που ακολουθεί παρουσιάζονται σχηματικά οι ενότητες των βιβλίων της Γλώσσας για όλες τις τάξεις του δημοτικού.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Ένα δεύτερο κριτήριο που καθόρισε τη δομή και το περιεχόμενο των ενοτήτων είναι τα *κειμενικά είδη*, με τα οποία οι μαθητές/τριες θα έρθουν σε επαφή, θα αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά τους και τη χρησιμότητά τους και θα καταφέρουν να συντάξουν παρόμοια σε συγκεκριμένες κάθε φορά συνθήκες επικοινωνίας.

Είναι κοινός τόπος στις συζητήσεις μεταξύ των εκπαιδευτικών αλλά και ερευνητικά τεκμηριωμένα πορίσματα από εθνικές και διεθνείς έρευνες (PIRLS 2001, Ελληνικές Εξετάσεις Διαγνωστικού Χαρακτήρα ΙΕΠ 2023, PISA 2022) πως μεγάλο ποσοστό των μαθητών/τριών παρουσιάζουν σημαντικό πρόβλημα κατανόησης των κειμένων που διαβάζουν. Αυτή η αδυναμία αποκωδικοποίησης και κριτικής ανάλυσης των πληροφοριών από γραπτά αλλά και ακουστικά κείμενα, διαπιστώνεται τόσο σε αφηγηματικά και πληροφοριακά συνεχή κείμενα (άρθρα, λογοτεχνικά αποσπάσματα, ποιήματα κ.α.) όσο και σε πολυτροπικά ασυνεχή κείμενα (αφίσες, μενού εστιατορίων, τουριστικούς οδηγούς, εισιτήρια, κάρτες δρομολογίων, διαγράμματα πληροφοριών κ.α.).

Ο αναγνωστικός εγχαρματισμός (*reading literacy*) αποτελεί βασική προτεραιότητα των ΝΠΣ και της συγγραφικής ομάδας των βιβλίων Γλώσσας, καθώς η απουσία τεχνικών κατανόησης κειμένων οδηγεί στο σημαντικό πρόβλημα του λειτουργικού αναλφαβητισμού. Για τον σκοπό αυτό, αποφασίστηκε η συστηματική καταγραφή και κατανομή των κειμενικών ειδών της ελληνικής γλώσσας - όλων δηλαδή των γραπτών και ακουστικών κειμενικών ειδών και τύπων τα οποία συναντά στην καθημερινότητά του ένας/μία μαθητής/τρια - ανάλογα με τον βαθμό δυσκολίας τους και το μέγεθος των πληροφοριών που εμπερικλείουν και καλείται ο/η μαθητής/τρια να διαχειριστεί σε κάθε περίπτωση ανάγνωσης. Με εξαίρεση τα λογοτεχνικά κείμενα, τα οποία σύμφωνα με την προκήρυξη συγγραφής, καταλαμβάνουν το 1/3 των κειμένων του κάθε βιβλίου – συνεπώς απαντώνται σε όλες τις σχολικές τάξεις - όλα τα υπόλοιπα κειμενικά είδη κατανέμονται διαβαθμισμένα από την Α' έως την ΣΤ' τάξη καλύπτοντας τα κριτήρια της πολυτροπικότητας (ΘΠ2) του ΝΠΣ της Γλώσσας. Βασικό κριτήριο για την κατανομή των κειμενικών ειδών στις τάξεις είναι το *μέγεθος των πληροφοριών που έχει ένα κείμενο, η έκτασή του, ο βαθμός δυσκολίας του λεξιλογίου που χρησιμοποιεί και η περίπτωση επικοινωνίας στην οποία ο/η μαθητής/τρια καλείται να το χρησιμοποιήσει*. Για παράδειγμα, για έναν/μία μαθητή/τρια της Β' και Γ' τάξης αποτελεί βιωματική συνθήκη η σύνταξη μίας έντυπης ή ψηφιακής πρόσκλησης σε πάρτι ή η σύνταξη των κανόνων ενός παιχνιδιού, ενώ οι οδηγίες κατασκευής συνάδουν περισσότερο με τα

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ενδιαφέροντα και τις δεξιότητες των μαθητών/τριών της Δ' τάξης, η συνέντευξη και ο σχεδιασμός έρευνας αντίστοιχα με ενδιαφέροντα μαθητών/τριών της Ε' και ΣΤ' τάξης.

Συνολικά, οι μαθητές/τριες, κατά τη φοίτησή τους στο δημοτικό, έρχονται σε επαφή με 38 διαφορετικούς κειμενικούς τύπους. Τα είδη κειμένων, όπως παρουσιάζονται στο πίνακα 4 που ακολουθεί, μπορεί να παρουσιάζονται σε 2, 3 ή και 4 σχολικές τάξεις. Οι στόχοι σε κάθε τάξη για το συγκεκριμένο κειμενικό είδος είναι διαφορετικοί. Για παράδειγμα, η ανακοίνωση παρουσιάζεται από τα βιβλία μαθητή/τριας της Α' τάξης. Στη Β' τάξη οι μαθητές/τριες αναγνωρίζουν το είδος. Η διδασκαλία, όμως, των χαρακτηριστικών μίας ανακοίνωσης, της σύνταξης και της διάκρισής της από άλλα παρεμφερή κειμενικά είδη (πρόσκληση, αφίσα) ολοκληρώνεται στη Δ' τάξη.

Στον πίνακα 4 που ακολουθεί παρουσιάζονται τα κειμενικά είδη που διδάσκονται στους/στις μαθητές/τριες του δημοτικού ανά σχολική τάξη.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Πίνακας 4: Κειμενικά είδη και κειμενικοί τύποι που παρουσιάζονται στα βιβλία της Γλώσσας ανά σχολική τάξη

Κειμενικά είδη	Α ΤΑΞΗ	Β ΤΑΞΗ	Γ ΤΑΞΗ	Δ ΤΑΞΗ	Ε ΤΑΞΗ	ΣΤ ΤΑΞΗ
Ανάλυση πίνακα ζωγραφικής/εικόνας	√	√	√	√	√	√
Ποίημα/τραγούδι	√	√	√	√	√	√
Λογοτεχνικό κείμενο/διήγημα	√	√	√	√	√	√
Διάγραμμα πληροφοριών (info graphics)/ Διάγραμμα (16, 82ΓΒ)	√ (16, 82ΓΒ)	√	√ (44 ^Α , 59Β)/	√	√	√
Πληροφοριακά κείμενα (έντυπα, ψηφιακά, οπτικοακουστικά, podcast)		√	√	√	√	√
Διάλογος/θεατρικό έργο	√	√	√	√	√	√
Κατάλογος/λίστα	√	√	√	√		
Ανακοίνωση	√	√	√	√		
Παραμύθι/μυθολογία	√	√	√			
Πρόσκληση	√	√	√			
Οδηγίες/κανόνες	√	√	√ (β57 και Γ τεύχος)			
Αφίσα	√	√	√			√
Ταμπέλα/Λεζάντα/Πινακίδα	√	√				√
Ταυτότητα	√	√				
Εννοιόγραμμα 48 ^Α	√		√			
Ημερολόγιο	√		√			√

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Επιστολή/ Γράμμα/ηλεκτρονικό μήνυμα (mail)		√	√		√	√
Χάρτης		√	√	√		√
Ευχή, παροιμία		√	√			√
Επιχειρηματολογικό κείμενο			√		√	√
Μήνυμα/ Σημείωμα		√				
Λεξικό			√			
Αγγελία				√		
Μενού εστιατορίου				√		
Εισιτήριο, Δρομολόγια ΜΜ		√		√		
Συνταγή		√	√	√		√
Συνέντευξη			√	√	√	√
Γραφικό μυθιστόρημα (graphic novel)/Κόμικ				√		√
Άρθρο				√		√
Περίληψη/κριτική/παρουσίαση				√	√	√
Βιογραφία/βιογραφικό σημείωμα					√	√
Ειδησιογραφικό κείμενο/ειδήσεις					√	√
Επιστημονικό κείμενο/έρευνα					√	√
Κείμενα Αι						√

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Όπως διαπιστώνεται από τον πίνακα 4 υπάρχουν είδη κειμένων με τα οποία ο/η μαθητής/τρια έρχεται σε επαφή από την Α' έως την ΣΤ' τάξη του δημοτικού (κίτρινη απόχρωση). Τα λογοτεχνικά κείμενα, τα ποιήματα και τα τραγούδια παρουσιάζονται με διαφορετικό βαθμό δυσκολίας σε κάθε τάξη. Ακόμη, οι μαθητές/τριες καλούνται σε όλες τις τάξεις να αναλύσουν πίνακες ζωγραφικής ή εικόνες που σχετίζονται με το θέμα της κάθε ενότητας. Η ανάλυση της εικόνας ενδυναμώνει τον προφορικό λόγο, ενισχύει την παρατηρητικότητα και καλλιεργεί την κριτική σκέψη και φαντασία των μαθητών/τριών. Σημαντικό είδος προς επεξεργασία και ανάλυση κρίνεται το διάγραμμα πληροφοριών, μία παράσταση με διάσπαρτες πληροφορίες σε μορφή λέξεων και εικονιδίων, το οποίο καλλιεργεί τη δεξιότητα άντληση πληροφοριών, τη συνδυαστική και συμπερασματική σκέψη. Η καλλιέργεια εντοπισμού πληροφοριών από ένα ασυνεχές πολυτροπικό κείμενο αξιολογείται ως πολύ σημαντική, καθώς οι μαθητές/τριες εκτίθενται καθημερινά σε πλήθος διαγραμμάτων πληροφοριών σε προγράμματα κοινωνικής δικτύωσης και στο ίντερνετ.

Με μπλε χρώμα στον πίνακα 4 χρωματίζονται τα κειμενικά είδη με τα οποία εργάζονται συστηματικά οι μαθητές/τριες στα βιβλία της Α' τάξης. Οι μαθητές/τριες της Α' τάξης αναγνωρίζουν το κειμενικό είδος και τη συνθήκη που το χρησιμοποιούμε, κατασκευάζουν ταμπέλες, μαθαίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ποιήματος, κατονομάζουν τα παραμύθια και τα λογοτεχνικά κείμενα. Παράλληλα, όμως, θα συναντήσουν διάσπαρτα στο βιβλίο μαθητή/τριας κι άλλα κειμενικά είδη, όσα είναι επιλεγμένα στον πίνακα 4 για την Α' τάξη (π.χ αφίσα, ανακοίνωση) τα χαρακτηριστικά των οποίων θα δουλέψουν σε μεγαλύτερες τάξεις.

Διατρέχοντας τον πίνακα 4 παρουσιάζονται στη δεύτερη σελίδα του κειμενικά είδη, τα οποία απαντώνται μόνο στις μεγάλες τάξεις του δημοτικού (μοβ απόχρωση). Αυτό σημαίνει πως ο/η εκπαιδευτικός διδάσκει τα χαρακτηριστικά του είδους όχι πριν τη Δ' τάξη και μαθαίνει στους/στις μαθητές/τριές του να συντάσσουν παρόμοια κείμενα αξιοποιώντας συγκεκριμένες τεχνικές. Πρόκειται για κείμενα όπως το γραφικό μυθιστόρημα και κόμικ, η περίληψη, το άρθρο, οι κριτικές και παρουσιάσεις βιβλίων και ταινιών, οι βιογραφίες προσωπικοτήτων, η συνέντευξη, τα επιστημονικά κείμενα και τα κείμενα τεχνητής νοημοσύνης. Η κατανόηση αυτών των κειμενικών τύπων από τους/τις μαθητές/τριες, πρωτίστως, προϋποθέτει την αναγνώριση των συνθηκών χρησιμότητάς τους. Γιατί συντάσσονται άρθρα; Ποιο σκοπό εξυπηρετούν; Τι μπορεί να πει ένας/μία μαθητής/τρια μέσα από ένα άρθρο; Πώς μπορεί να το

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

δημοσιοποιήσει; Η σύνταξη αυτών των κειμενικών ειδών από τους/τις μαθητές/τριες προϋποθέτει την κατάκτηση τεχνικών κατανόησης (με την οποία έχουν εξοικειωθεί σε μικρότερες τάξεις) και τη δυνατότητα επεξεργασίας και οργάνωσης των πληροφοριών του (π.χ περίληψη, παρουσίαση, κριτικές). Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως τα κειμενικά είδη στην πλειοψηφία τους επεξεργάζονται σε έντυπη και οπτικοακουστική μορφή. Για παράδειγμα, οι μαθητές/τριες είναι σημαντικό να ασκούνται στην κατανόηση κειμένων τα οποία διαβάζουν και ακούν, δηλαδή στην καλλιέργεια προσληπτικών δεξιοτήτων προφορικού λόγου. Έτσι, η επεξεργασία και

ο εντοπισμός πληροφοριών και ιδεών καλλιεργείται στους/στις μαθητές/τριες ταυτόχρονα μέσα στις υποενότητες και από ακουστικά αρχεία τύπου podcast, αφηγήσεις παραμυθιών ή διηγημάτων, ακούσματα προφορικών συνεντεύξεων, βίντεο, ντοκιμαντέρ και ταινίες τα οποία καλούνται, να επεξεργαστούν με συγκεκριμένες δραστηριότητες που σκοπεύουν στην κατανόησή τους. Η εικόνα 1^Α παρουσιάζει

ένα παράδειγμα αξιοποίησης ενός βίντεο. Οι μαθητές/τριες καλούνται πριν παρακολουθήσουν ένα πληροφοριακό βίντεο για την εφεύρεση του χαρτιού, να διαβάσουν τις ερωτήσεις που θα κληθούν να απαντήσουν μετά την προβολή του.

Ο πίνακας 4 μπορεί να αποτελεί ένα σημαντικό καθοδηγητικό εργαλείο για τον/την εκπαιδευτικό, καθώς θα μπορεί να ανατρέχει σε αυτόν/αυτήν για να διαπιστώνει αν το κείμενο που πρόκειται να διδάξει το συναντούν πρώτη φορά οι μαθητές/τριες της τάξης του/της ή ποια κειμενικά είδη πρόκειται να διδάξει κατά την οργάνωση του διδακτικού του/της έργου στην αρχή της χρονιάς.

2 Πατήστε για να παρακολουθήσετε την εφεύρεση του χαρτιού. Πριν δείτε το βίντεο, μοιράστε τις παρακάτω ερωτήσεις τις οποίες θα απαντήσετε μαζί με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς σας.

- α) Τι οδήγησε τον άνθρωπο στην εφεύρεση του χαρτιού;
- β) Πού έγραφαν οι άνθρωποι πριν από την ανακάλυψη του χαρτιού; Αναφέρετε όσα υλικά θυμάστε από το βίντεο.
- γ) Ποιοι λόγοι οδήγησαν τους Κινέζους στην εφεύρεση του χαρτιού ως υποστρώματος γραφής; Ποιες ήταν οι ανάγκες τους;
- δ) Περιγράψτε την κατασκευή των πρώτων φύλλων χαρτιού το 105 μ.Χ. στην Κίνα.
- ε) Πώς διαδόθηκε η κατασκευή του χαρτιού στους Άραβες και στην Ευρώπη;
- στ) Πότε και ποιος είχε την ιδέα να χρησιμοποιήσει ξύλο για την παρασκευή χαρτιού; Πόσα υλικά είναι παρόμοια από τα πρώτα υλικά με τα υλικά που χρησιμοποιούνται σήμερα;

Εικόνα 1^Α: Επαναληπτική Εφευρέσεις, ΣΤ τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Γ. Παραδείγματα αρχών Εποικοδομητισμού και Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και Μάθησης στα βιβλία Γλώσσας του δημοτικού

Σε αυτό το κεφάλαιο ο/η εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να πληροφορηθεί βασικά χαρακτηριστικά, που αφορούν τη μεθοδολογία που χαρακτηρίζει το περιεχόμενο του βιβλίου κάθε τάξης. Θα αναφερθούμε σε βασικά χαρακτηριστικά των επιστημονικών θεωριών μάθησης, διδασκαλίας και οργάνωσης της τάξης, που θεμελιώνουν το πόνημα της συγγραφής των βιβλίων και διατρέχουν το ΝΠΣ Νεοελληνικής Γλώσσας. Σκοπός των αναφορών με συγκεκριμένα παραδείγματα από το περιεχόμενο του βιβλίου μαθητή/τριας και τετραδίου εργασιών είναι να υποστηρίξουμε την οργάνωση του διδακτικού έργου των εκπαιδευτικών, των στρατηγικών μάθησης και διδασκαλίας που θα οργανώσουν στην τάξη τους.

Ο Εποικοδομητισμός μάς έχει βοηθήσει να κατανοήσουμε πως οι γνώσεις και η απόκτηση δεξιοτήτων δε μεταδίδονται, δε μεταβιβάζονται, δε μεταλαμπαδεύονται αλλά *οικοδομούνται από το ίδιο το άτομο*. Συνεπώς, για να μάθει το υποκείμενο, εν προκειμένω ο/η μαθητής/τρια, πρέπει ο/η εκπαιδευτικός να θεμελιώσει τη νέα γνώση στην προϋπάρχουσα που φέρουν οι μαθητές/τριές του. Παράλληλα, η Διαφοροποίηση, που βασίζεται στη θεωρία του Εποικοδομητισμού, αντανakλάται στο συγκεκριμένο βιβλίο με την οργάνωση δραστηριοτήτων που να ανταποκρίνονται σε όλα τα μαθησιακά προφίλ των μαθητών/τριών διαβαθμίζοντας εργασίες, ώστε να μπορούν όλοι οι μαθητές/τριες ανάλογα με τη μαθησιακή τους ετοιμότητα να ανταποκρίνονται στην κατάκτηση των μαθησιακών στόχων. Οι επιστημονικές αυτές παραδοχές καθορίζουν τα βασικά μεθοδολογικά χαρακτηριστικά τα οποία διαμορφώνουν το μοτίβο διδασκαλίας και στρατηγικών μάθησης που ακολουθεί το βιβλίο:

Ι. Σαφής προσδιορισμός μαθησιακών στόχων: Ο σχεδιασμός κάθε ενότητας ξεκινά με την παρουσίαση των μαθησιακών προσδοκώμενων της ενότητας: τι θέλουμε να μάθουν οι μαθητές/τριές μας; Τι γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις θα αποκτήσουν ολοκληρώνοντας μία συγκεκριμένη ενότητα; Ο/Η μαθητής/τρια πληροφορείται ποιες

ΓΛΩΣΣΑ Β' ΤΑΞΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
2η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

“ Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις: ”

- Να μπαίνεις στη θέση του άλλου.
- Να συμπληρώνεις έναν κατάλογο.
- Να φτιάχνεις μία λεζάντα.
- Να περιγράφεις αντικείμενα.
- Να ερμηνεύεις συμπεριφορές.
- Να εξηγείς πληροφορίες.

A. Σέβομαι τον εαυτό μου
B. Σέβομαι τους γύρω μου
Γ. Σέβομαι τον χώρο που βρίσκομαι
Δ. Επαναληπτική

Εικόνα 1 : Μαθησιακοί στόχοι Β τάξης

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

γνώσεις θα αποκτήσει και ποιες δεξιότητες θα καλλιεργήσει στη συγκεκριμένη ενότητα μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες. Όπως φαίνεται στην εικόνα 1, η 2^η Ενότητα του Βιβλίου της Β' τάξης «Εμείς και οι άλλοι» παρουσιάζει στόχους διαμόρφωσης στάσεων αλλά και καλλιέργειας δεξιοτήτων περιγραφής, αιτιολόγησης, κατασκευής μίας λεζάντας.

Αντίστοιχα, σε μία μεγάλη τάξη, όπως αυτή της ΣΤ' τάξης, οι μαθησιακοί στόχοι διαφοροποιούνται αισθητά. Στην εικόνα 2 παρουσιάζεται η αρχική σελίδα της 4^η ενότητας με θέμα την «ελληνική ναυτιλία». Οι μαθησιακοί στόχοι είναι γνωστικοί π.χ «η ιστορία της ελληνικής ναυπηγικής και της ναυτιλίας στην Ελλάδα», «τα είδη των πλοίων» και «τα επαγγέλματα που σχετίζονται με επιχειρήσεις απορρύπανσης της θάλασσας».

Ταυτόχρονα, όμως, οι μαθητές/τριες στην ίδια ενότητα θα καλλιεργήσουν δεξιότητες ανάπτυξης επιχειρηματικού λόγου, ανάλυσης πληροφοριών από οπτικοακουστικό υλικό (βίντεο) και συνεντεύξεις, σχεδιασμού της ταυτότητας ενός πλοίου. Θα συντάξουν διαφορετικού τύπου κείμενα για το ίδιο θέμα (όπως άρθρο, ανακοίνωση, ηλεκτρονικά μηνύματα) και τέλος, θα αναπτύξουν ένα πρότζεκτ δράσεων για τον καθαρισμό της θάλασσας από πλαστικά.

4η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ

A. Ναυπηγική, μία αρχαία αρχαία ελληνική τέχνη

B. Καράβια, καΐκια, βάρκες

Γ. Θάλασσα ρύπανση και αντιρρυπαντικά πλοία

Δ. Ελλάδα, μία μεγάλη ναυτική δύναμη

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Την ιστορία της ελληνικής ναυπηγικής και ναυτιλίας.
- Για τα διαφορετικά είδη πλοίων και τον ρόλο τους.
- Για τα επαγγέλματα που σχετίζονται με την αντιρρύπανση της θάλασσας.
- Να αναπτύσσεις επιχειρήματα ερμηνεύοντας ένα κείμενο.
- Να αναλύεις πληροφορίες από βίντεο και συνεντεύξεις.
- Να σχεδιάζεις την ταυτότητα ενός πλοίου.
- Να αναπτύσσεις πρότζεκτ δράσεων για τον καθαρισμό της θάλασσας από πλαστικά.
- Να σχεδιάζεις πολλαπλά κείμενα γύρω από ένα θέμα (άρθρο, ανακοίνωση, ηλεκτρονικά μηνύματα).

Εικόνα 2 : Μαθησιακοί στόχοι ΣΤ τάξης

II. Έλεγχος προϋπάρχουσας γνώσης των μαθητών/τριών:

Η επιστημονική παραδοχή πως για να οικοδομήσουμε τη νέα γνώση πρέπει να ελέγξουμε τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών/τριών σημαίνει την έναρξη της διδασκαλίας με τον έλεγχο της προϋπάρχουσας γνώσης που προϋποθέτει την εισαγωγή στους στόχους της νέας ενότητας. Ποιες είναι οι προϋπάρχουσες γνώσεις που πρέπει να έχουν οι μαθητές/τριες για να μπορέσουν να οικοδομήσουν τους μαθησιακούς στόχους της νέας ενότητας; Για τον σκοπό αυτό η πρώτη σελίδα κάθε υποενότητας δίνει τη δυνατότητα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες να ξεκινήσουν τη διδασκαλία τους με τον έλεγχο της προϋπάρχουσας γνώσης. Για παράδειγμα, στην υποενότητα της Β' τάξης «Σέβομαι τον εαυτό μου» (εικόνα 3) βασική έννοια που πρέπει να γνωρίζει ο μαθητής/τρια είναι η λέξη «σέβομαι». Τι σημαίνει «σέβομαι» και ποιες πράξεις μου δείχνουν πως σέβομαι τον εαυτό μου; Οι ερωτήσεις ανάλυσης του τραγουδιού «ο καλός μου εαυτός» αποσκοπούν ακριβώς σε αυτό· δίνουν την αφορμή για μία ουσιαστική συζήτηση και διερεύνηση της έννοιας στην οποία θεμελιώνεται όλη η ενότητα.

Σε μία μεγαλύτερη τάξη, ο έλεγχος της προϋπάρχουσας γνώσης και ο προβληματισμός για τις βασικές έννοιες της ενότητας μπορεί να προκύψει μέσα από κείμενα διεθνών διακηρύξεων ή ακόμη και αναφορές σε αποσπάσματα σχολικού εγχειριδίου άλλου μαθήματος.

Εικόνα 4: Φυλετικές διακρίσεις. ΣΤ τάξη

Εικόνα 3: Αρχική σελίδα *Σέβομαι τον εαυτό μου*

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Στην εικόνα 4 παρουσιάζεται η αρχική σελίδα της υποενότητας *φυλετικές διακρίσεις*, με την οποία ξεκινά η ενότητα του «*Ενεργού Πολίτη*» του βιβλίου της Στ' τάξης. Σκοπός του/της εκπαιδευτικού είναι να διερευνήσει τον βαθμό και το επίπεδο των γνώσεων των μαθητών/τριών στις βασικές έννοιες «διάκριση» μεταξύ ανθρώπων και «φυλετικές διακρίσεις». Συγκεκριμένα, δηλαδή να εξετάσει αν γνωρίζουν τις φυλές του κόσμου. Η διεθνής διακήρυξη για τα δικαιώματα του ανθρώπου δίνει τη δυνατότητα να προβληματιστούν οι μαθητές/τριες: ποιοι λόγοι οδήγησαν τις κοινωνίες διεθνώς να υποστηρίξουν την ισότητα των ανθρώπων ανεξάρτητα από τα ατομικά ή άλλα χαρακτηριστικά τους; Τι ακριβώς συνέβαινε πριν τη διακήρυξη; Υπάρχουν διακρίσεις σήμερα που μπορούν να εντοπίσουν στο δικό τους περιβάλλον; Μπορούν να τις περιγράψουν; Να τις αιτιολογήσουν; Τέλος, τι μπορούν να κάνουν γι' αυτές ως ενεργοί πολίτες;

III. Διαβαθμισμένες ερωτήσεις ανάλυσης-κατανόησης κειμένων: Η απόλαυση της ανάγνωσης προκύπτει από την πλήρη κατανόηση των πληροφοριών, νοημάτων και περιγραφών του κειμένου. Η διαβάθμιση των ερωτήσεων και των δραστηριοτήτων, τις οποίες καλούνται να απαντήσουν οι μαθητές/τριες αποτελεί βασική αρχή του εποικοδομητισμού και της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, καθώς μαθησιακός στόχος είναι η κατάκτηση του περιεχομένου από όλους/όλες τους/τις μαθητές/τριες.

Ως **αναγνωστικός εγγραμματισμός (reading literacy)** ορίζεται η ικανότητα που έχει το άτομο να κατανοεί και να χρησιμοποιεί όλες εκείνες τις γραπτές μορφές/τύπους γλώσσας, που απαιτούνται στην κοινωνία που ζει και που αξιολογούνται ως αναγκαίες και από το ίδιο το άτομο. Οι νέοι/νέες αναγνώστες /αναγνώστριες μπορούν να οικοδομούν το νόημα σε ποικίλα και διαφορετικά είδη κειμένων. Διαβάζουν για να μάθουν κάτι, για να μετέχουν σε κοινότητες με άλλους/ άλλες αναγνώστες/αναγνώστριες αλλά και για ψυχαγωγία και δική τους «ικανοποίηση» (PIRLS, 2000, 3).

Οι αναγνώστες/αναγνώστριες που έχουν καλή κατανόηση είναι ικανοί/ικανές να πάρουν αποφάσεις σχετικά με αυτό που διαβάζουν – ποια είναι τα σημαντικά σημεία, τι προκάλεσε ένα γεγονός να συμβεί, ποιοι χαρακτήρες είναι αστείοι. Επιπλέον, η κατανόηση περιλαμβάνει το συνδυασμό της ανάγνωσης με τη σκέψη και την αντίληψη.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Κατανόηση είναι η αντίληψη και η ερμηνεία όσων διαβάζουμε. Τα παιδιά προκειμένου να κατανοούν με ακρίβεια ένα γραπτό κείμενο πρέπει να είναι ικανά 1) να αποκωδικοποιούν ό,τι διαβάζουν, 2) να κάνουν συνδέσεις μεταξύ αυτών που διαβάζουν και αυτών που ήδη γνωρίζουν, 3) να σκέφτονται σε βάθος αυτά τα οποία έχουν διαβάσει. Βασικό κομμάτι της κατανόησης είναι η απόκτηση επαρκούς λεξιλογίου ή η γνώση της ερμηνείας αρκετών λέξεων.

Η κατανόηση επιτελείται σε διαφορετικά διαβαθμισμένα επίπεδα ανάλογα με τον βαθμό στον οποίο οι μαθητές/τριες έχουν αναπτυγμένες ανώτερες δεξιότητες κριτικής σκέψης, ανάλυσης και αιτιολόγησης. Το βιβλίο του/της μαθητή/τριας για την επεξεργασία των κειμένων διαμορφώνει ερωτήσεις, οι οποίες βασίζονται αρχικά στις 4 διαβαθμισμένες δεξιότητες της διεθνούς έρευνας PIRLS (2001) η οποία εξετάζει το επίπεδο του αναγνωστικού εγγραμματισμού και της κατανόησης από τους/τις μαθητές/τριες. Οι ερευνητές/τριες και επιστήμονες που διαμορφώνουν τα εργαλεία και τα εξεταστικά δοκίμια στη διεθνή έρευνα PIRLS - στην οποία μετέχουν μαθητές/τριες δημοτικού από 57 χώρες παγκόσμια – κατέληξαν σε ένα διαβαθμισμένο εργαλείο βάσει του οποίου σχεδιάζονται όλες οι ερωτήσεις κατανόησης κειμένων. Αυτό το εργαλείο με τις 4 διαβαθμισμένες δεξιότητες κατανόησης κειμένων (παρουσιάζεται μεταφρασμένο στην ελληνική γλώσσα στο παράρτημα της ταυτότητας του βιβλίου) αποτέλεσε τον οδηγό για την ανάπτυξη των ερωτήσεων κατανόησης και ερμηνείας των κειμένων.

Η διαβάθμιση των ερωτήσεων βοηθά σημαντικά τους/τις μαθητές/τριες με μαθησιακές και άλλες δυσκολίες να καλλιεργούν βασικές δεξιότητες εντοπισμού και ανάσυρσης πληροφοριών από τα κείμενα, ενώ, σταδιακά, όλοι οι μαθητές/τριες εξασκούνται στη συνδυαστική σκέψη, την εξαγωγή άμεσων και έμμεσων συμπερασμάτων, την ερμηνευτική προσέγγιση συμπεριφορών (κριτική σκέψη), την αιτιολόγηση γεγονότων και τέλος την επεξεργασία όλων εκείνων των χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους που καλούνται να αναλύσουν και να ερμηνεύσουν. Η βασική πεποίθηση είναι πως αν οι μαθητές/τριες δεν ασκηθούν στην τεχνική ανάλυσης κειμένων με ερωτήσεις 1^{ης} και 2^{ης} δεξιότητας δεν μπορούν να απαντήσουν σε διερευνητικού τύπου ερωτήσεις, που πλαισιώνουν ερωτήσεις 3^{ου} επιπέδου δυσκολίας. Τέλος, οι ερωτήσεις για την αναγνώριση των χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους και η σύνταξη από τους/τις

Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι κρατούν όλοι οι άνθρωποι κάθε μέρα σε όλο τον κόσμο;
- β) Μπορείς να δεις το κουβαδάκι κάποιου;
- γ) Ποια είναι η συγγραφέας του κειμένου;

Εικόνα 5: Σέβομαι τον εαυτό μου Β τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

μαθητές/τριες παρόμοιων κειμένων (ερωτήσεις 4^{ης} δεξιότητας) έπονται της ανάλυσης και πλήρους κατανόησης του περιεχομένου των κειμένων που δουλεύονται στην τάξη σε κάθε περίπτωση.

Στο βιβλίο του/της μαθητή/τριας, μετά την ανάγνωση του κειμένου, η επεξεργασία ξεκινά με 2-3 βασικές ερωτήσεις 1^{ης} ή και 2^{ης} διαβαθμισμένης δεξιότητας, όπου ο/η μαθητής/τρια καλείται να εντοπίσει πληροφορίες που βρίσκονται μέσα στο κείμενο. Οι ερωτήσεις αυτές είναι κυρίως προφορικές, γιατί καλούν τους/τις μαθητές/μαθήτριες να εντοπίσουν την/τις πληροφορία/ες και να οργανώσουν μία ολοκληρωμένη απάντηση με σαφές νόημα χρησιμοποιώντας ακριβώς τις πληροφορίες ή τις ιδέες που εντόπισε στο κείμενο. Για παράδειγμα, στο κείμενο «Εσύ γέμισες το κουβαδάκι σου σήμερα;» της Β' τάξης του δημοτικού, οι προφορικές ερωτήσεις (εικόνα 5) καλούν τους/τις μαθητές/τριες να ασκηθούν στον εντοπισμό και ανάσυρση πληροφοριών που βρίσκονται μέσα στο κείμενο.

Ως διαβαθμισμένης δυσκολίας δραστηριότητα, που βοηθά τους/τις μαθητές/τριες με μαθησιακές δυσκολίες είναι οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής απαντήσεων (εικόνα 6). Αυτού του τύπου οι δραστηριότητες παρέχουν τη δυνατότητα σε ακουστικούς τύπους ή παιδιά με διάσπαση να ελέγξουν τον βαθμό κατανόησης του περιεχόμενου μέσα από αυτά που άκουσαν κατά την ανάγνωση του κειμένου και να ανατρέξουν στο κείμενο στην περίπτωση λανθασμένης απάντησης για να εντοπίσουν τη σωστή πληροφορία.

Στις μεγάλες τάξεις η κατανόηση δουλεύεται με ασκήσεις, τύπου πολλαπλής επιλογής, οι οποίες αποτελούν το βασικό μοτίβο

Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- Το κουβαδάκι σου έχει έναν και μόνο σκοπό. Σκοπός του είναι:
  - α) να κουβαλάει τα συναισθήματά σου.
  - β) να κουβαλάει τα συναισθήματα των γύρω σου.
  - γ) να χωράει τις καλές σκέψεις και τα καλά συναισθήματα που νιώθεις.
  - δ) να κρύβει τις κακές σκέψεις σου.

Εικόνα 6: *Σέβομαι τον εαυτό μου Β τάξη*

Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

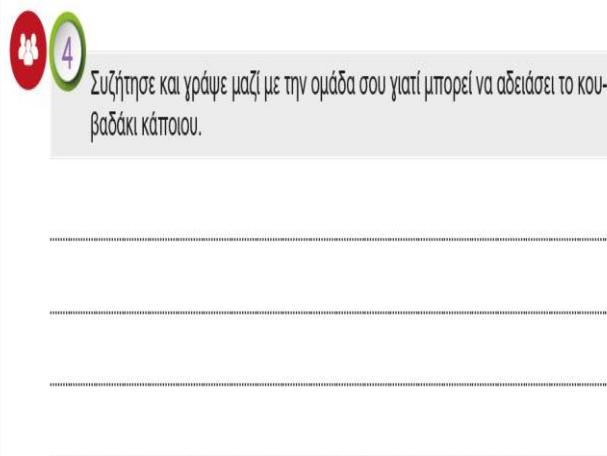
- Η Ξυλοναυπηγική είναι μία τέχνη που ασκείται στην Ελλάδα
  - α) τα χρόνια μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.
  - β) εδώ και αιώνες, από την αρχαιότητα.
  - γ) των παράκτιων περιοχών.
- Η τέχνη της ναυπήγησης Ξύλινων σκαφών αναπτύχθηκε
  - α) κυρίως στις νησιωτικές περιοχές.
  - β) σε όλες τις ελληνικές θάλασσες τα χρόνια μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.
  - γ) σε όλες τις ελληνικές θάλασσες σε όλες τις ιστορικές περιόδους.
- Ποιος είναι ο κύριος τρόπος μετάδοσης της τέχνης της Ξυλοναυπηγικής;
  - α) Από την εκπαίδευση σε ειδικά σχολεία.
  - β) Μέσω εκπαιδευτικών βιβλίων.

Εικόνα 7: *Ναυπηγική μία αρχαία ελληνική τέχνη, Στ' τάξη*

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

προσέγγισης της κατανόησης του κειμένου. Αναμένεται πως η πλειοψηφία των μαθητών/τριών μέχρι και την Δ' τάξη έχει κατακτήσει τεχνικές εντοπισμού, ανάσυρσης και οργάνωσης ολοκληρωμένων απαντήσεων, οπότε είναι σε θέση να επιλέγει μεταξύ παρεμφερών απαντήσεων την ορθή απάντηση εντοπισμού μίας ιδέας ή πληροφορίας και να ερμηνεύει γεγονότα που απαιτούν κριτική σκέψη για την απάντησή τους. Οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής ακολουθούν τα συνεχή και εκτενή κείμενα του βιβλίου όπως είναι ένα λογοτεχνικό απόσπασμα, ένα άρθρο, μία βιογραφία, ένα πληροφοριακό κείμενο. Η εικόνα 7 παρουσιάζει τα τρία πρώτα ερωτήματα διαβαθμισμένης δυσκολίας 1ης και 2ης των οποίων οι απαντήσεις αναφέρονται στο άρθρο «Ξυλοναυπηγική» που καλούνται να αναλύσουν και να κατανοήσουν.

Κατά την επεξεργασία κατανόησης των κειμένων ακολουθούν ερωτήσεις που ζητούν γραπτή απόδοση της απάντησης. Πρόκειται για ερωτήσεις που καλλιεργούν ανώτερες δεξιότητες σκέψης (π.χ κριτική, συνδυαστική, αναλογική σκέψη). Για παράδειγμα, η απάντηση στην

4 Συζητήσε και γράψε μαζί με την ομάδα σου γιατί μπορεί να αδειάσει το κουβαδάκι κάποιου.

.....

.....

.....

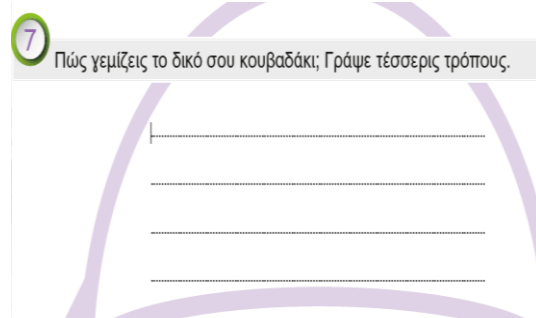
.....

ερώτηση «γιατί μπορεί να αδειάσει το κουβαδάκι κάποιου» (εικόνα 8)

Εικόνα 8: *Σέβομαι τους γύρω μου*. Β τάξη

προϋποθέτει την πλήρη κατανόηση των νοημάτων του κειμένου από τους/τις μαθητές/τριες, καθώς και την ικανότητα αιτιολόγησης και διαμόρφωσης βασικών επιχειρημάτων για τη σύνταξη μίας ολοκληρωμένης απάντησης. Η ερώτηση επιζητά τη συζήτηση της ομάδας, την ανταλλαγή δηλαδή απόψεων και υποστήριξης των θέσεων του/της κάθε/καθεμιάς μαθητή/τριας για να καταλήξουν στην πιο ολοκληρωμένη και ορθή ερμηνεία μέσα από ομαδική ανταλλαγή απόψεων.

Τέλος, η προσέγγιση των κειμένων ολοκληρώνεται με ερωτήσεις απόκτησης μετασχηματιστικών γνώσεων από τους/τις μαθητές/τριες: σε ποιο βαθμό είναι σε θέση

7 Πώς γεμίζεις το δικό σου κουβαδάκι; Γράψε τέσσερις τρόπους.

.....

.....

.....

.....

Εικόνα 9: *Σέβομαι τους γύρω μου*, Β τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

αυτό που κατανόησαν, τη γνώση που απέκτησαν να τη μεταφέρουν και να την εντάξουν στα βιώματά τους ή σε ένα άλλο επικοινωνιακό πλαίσιο. Τέτοιου τύπου δραστηριότητες καλλιεργούν τη δημιουργική σκέψη, δεξιότητες λήψης απόφασης και λύσης προβλήματος. Οι ερωτήσεις στην υποενότητα «Σέβομαι τον εαυτό μου»: «Γράψε 4 τρόπους με τους οποίους γεμίζεις εσύ το δικό σου κουβαδάκι» ή «τι κάνεις εσύ για να είσαι καλός φίλος;» καλούν τους/τις μαθητές/τριες να μετασχηματίσουν τη γνώση και να την εφαρμόσουν σε συγκεκριμένες συνθήκες και παραδείγματα της δικής τους ζωής.

11 Διάβασε τα παρακάτω κείμενα και γράψε τι θα έκανες εσύ.

Ο Γιώργος είναι ο καινούργιος μαθητής της τάξης. Μετακόμισε πριν από λίγες μέρες στη γειτονιά. Δεν γνωρίζει κανέναν από τους συμμαθητές του. Στα διαλείμματα είναι μόνος του.

Τι θα έκανες για να γεμίσεις το κουβαδάκι του;

Βγαίνοντας από το σπίτι σου συναντάς την ηλικιωμένη κυρία που μένει απέναντί σας μόνη της.

Τι θα έκανες για να γεμίσεις

Εικόνα 11: Σέβομαι τους γύρω μου, Β' τάξη.

10 Τι κάνεις εσύ για να είσαι καλός φίλος;

.....

.....

.....

Εικόνα 10: Σέβομαι τους γύρω μου, Β τάξη

IV. Προώθηση της ομαδοσυνεργατικής-διερευνητικής μάθησης:

Η διερευνητική-ανακαλυπτική μάθηση δίνει τη δυνατότητα στον/στη μαθητή/τρια να αναπτύξει τη σκέψη του/της, καθώς επιζητά λύσεις, υποβάλλει ερωτήσεις και ψάχνει απαντήσεις για να κατακτήσει τη γνώση. Η διαδικασία της διερεύνησης ενός θέματος, μίας τεχνικής ή ενός προβλήματος μπορεί να αποβεί διασκεδαστική και ελκυστική διαδικασία, όταν γίνεται σε ομάδες. Για τον λόγο αυτό, το βιβλίο του/της μαθητή/τριας

16 Διάβασε με την ομάδα σου τους παρακάτω κανόνες και απάντησε στις ερωτήσεις.

Φτάνω πάντα στην ώρα μου στο σχολείο καθαρός και περιποιημένος. Φροντίζω να έχω κάνει όλες τις εργασίες που μου είχε βάλει ο δάσκαλος.

Μπαίνω στην τάξη μου χωρίς να σπρώχνω και να φωνάζω.

Είμαι υπεύθυνος/η για να διατηρείται το σχολείο μου καθαρό. Τα σκουπίδια τα πετάω στα καλάθια ή, αν είναι συσκευασίες, στους ειδικούς κάδους για ανακύκλωση.

Λέω πάντα καλημέρα στους συμμαθητές, στις συμμαθήτριες και στους δασκάλους και στις δασκάλες μου.

Παίζω με όλα τα παιδιά και αν δω κάποιο μόνο του, το προσκαλώ να παίξει μαζί μας.

Στα διαλείμματα βγαίνω ήσυχα έξω και δεν τρέχω στις σκάλες.

α) Για ποιον χώρο ισχύουν οι κανόνες που μόλις διάβασες;
β) Γιατί πρέπει να φτάνεις στην ώρα σου στο σχολείο κάθε πρωί;
γ) Υπάρχει κάποιος κανόνας από τους παραπάνω που δεν είναι σημαντικός για εσένα και δεν τον ακολουθείς;

Εικόνα 12: Σέβομαι τους γύρω μου, Β' τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

συχνά ζητά ομαδική συνεργασία στη διερεύνηση ενός μικρού ερωτήματος ή ενός μεγαλύτερου προβλήματος ή ζητήματος. Στην εικόνα 12 οι μαθητές/τριες καλούνται να ομαδοποιήσουν κανόνες και να απαντήσουν σε συγκεκριμένες ερωτήσεις. Η ομαδική εργασία δίνει τη δυνατότητα να ανταποκριθούν σε αυτές παιδιά με ακουστική μνήμη και δυσκολία οργάνωσης πολλαπλών πληροφοριών.

Σε άλλη περίπτωση, οι μαθητές/τριες καλούνται σε ομάδες να επεξεργαστούν το κείμενο βάσει συγκεκριμένων και στοχευμένων δραστηριοτήτων και ρόλων. Στόχος σε καθεμία από αυτές τις δραστηριότητες είναι η καλλιέργεια συμμετοχικής στάσης και η ανάληψη συγκεκριμένου ρόλου

4 Χώρισε μαζί με την ομάδα σου το κείμενο σε 4 ή 5 αποσπάσματα (όσα παιδιά είστε στην ομάδα σου). Διαλέξτε ποιο απόσπασμα θα διαβάσει ο καθένας. Όσο κάποιος συμμαθητής ή συμμαθήτριά σου διαβάζει το κείμενο, σημειώστε όλα τα πρόσωπα που αναφέρονται στην ιστορία με τη σειρά που εμφανίζονται.

5 Χώρισε σε ομάδες τα πρόσωπα που βρήκες στην άσκηση 4 ανάλογα με το τι κάνουν στην ιστορία.

Τα πρόσωπα της ιστορίας		
αυτά που έφεραν δέντρα και φυτά για το πλανόδιο πάρκο	αυτά που είχαν άλλες ιδέες για το πλανόδιο πάρκο	που δεν μιλούν

Εικόνα 13: Φροντίζω τη γειτονιά μου, Β τάξη

από όλους/όλες τους/τις μαθητές/τριες. Οι δύο ασκήσεις (εικόνα 13) από την 4^η Ενότητα του βιβλίου του/της μαθητή/τριας της Β' τάξης αποτελούν παραδείγματα ομαδοσυνεργατικής επεξεργασίας κειμένου με συγκεκριμένες οδηγίες ανάληψης ρόλων.

Η συνεργασία για την απάντηση ενός βασικού ερωτήματος με πολλαπλές πτυχές προάγει τη μέθοδο project και αποτελεί μία πιο σύνθετη διαδικασία διερευνητικής και ομαδοσυνεργατικής μάθησης. Η υποενότητα της Β' τάξης « Σέβομαι τον χώρο μου» έχει ως στόχο οι μαθητές/τριες να αναγνωρίσουν την

5 Παρουσίασε στους συμμαθητές σου το αγαπημένο σου αντικείμενο και τοποθέτησέ το σε έναν χώρο της αίθουσας μαζί με όλα τα αγαπημένα αντικείμενα των συμμαθητών/τριών σου. Γράψτε μπροστά από το καθένα τη λεζάντα του.

6 Γράψε μαζί με την ομάδα σου σε έναν κατάλογο τα αντικείμενα που συγκεντρώσατε και δίπλα το όνομα του ιδιοκτήτη τους.

	Αντικείμενο	Όνομα ιδιοκτήτη
1)		
2)		
3)		
4)		
5)		

Εικόνα 14: Σέβομαι τον χώρο μου, Β' τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

αξία των μουσειακών εκθεμάτων και να σέβονται τους μουσειακούς και εκθεσιακούς χώρους. Για τον σκοπό αυτό, η ενότητα οργανώνει ένα project που στόχο έχει τη δημιουργία του μουσείου της τάξης, όπου κάθε μαθητής/τρια τοποθετεί μετά από περιγραφή το αγαπημένο του/της αντικείμενο οργανώνοντας έναν δικό του/της μουσειακό χώρο. Όπως διαπιστώνεται (εικόνα 14), η οργάνωση ενός project μέσα στη σχολική τάξη κι όχι ως εργασία στο σπίτι, προϋποθέτει συγκεκριμένες δραστηριότητες και καθοδηγούμενο ομαδικό έργο από τους/τις μαθητές/τριες για να κατανοήσουν τη σημασία του σεβασμού των αντικειμένων και του μουσείου που τα προστατεύει.

Η μέθοδος project, ως βασική στρατηγική διερευνητικής και ομαδοσυνεργατικής μάθησης απαντάται σε κάθε σχολική τάξη με την οργάνωση ενός θέματος που καλεί τους/τις μαθητές/τριες σε ομαδική διερεύνηση. Σε κάποιες περιπτώσεις, ερωτήσεις ή στοιχεία για την οργάνωση του project παρουσιάζονται σε ψηφιακή μορφή στο βιβλίο (ως ΨΜΑ).

Έτσι, στην Γ' τάξη στην 5^η ενότητα με θέμα τον «*Ενεργό Πολίτη*» οι μαθητές/τριες αφού έχουν μελετήσει και αναλύσει κείμενα διαφορετικών τύπων για την προστασία του περιβάλλοντος, καλούνται να κάνουν πράξη τον στόχο «*Αλλάζω στάση-Δρω για το περιβάλλον*» μέσα από την οργάνωση ενός project (εικόνα 15). Αποφασίζουν με ποιο περιβαλλοντικό πρόβλημα θα ασχοληθούν, σχεδιάζουν τις ενέργειές τους σε ένα ιδεόγραμμα (concept map) και οργανώνουν τις πληροφορίες που θα αναζητήσουν.

14 Γίνομαι ερευνητής του περιβάλλοντος.

Συζητήστε μαζί με την ομάδα σου ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα που σας απασχολεί. Σχεδιάστε τις ενέργειες που θα αποφασίσετε. Για παράδειγμα, σε ποιους θα απευθυνόσασταν; Τι θα ψάχνατε; Γράψτε στον κεντρικό κύκλο το θέμα που θέλετε να ερευνήσετε και στους γύρω κύκλους τις ενέργειες που θα κάνετε. Βρείτε πληροφορίες, φωτογραφίες και βίντεο, και ενημερώστε την τάξη για το πρότζεκτ που ετοιμάσατε. Συζητήστε στην τάξη το σχεδιάγραμμά σας και τις πληροφορίες που συγκεντρώσατε.

Εικόνα 15: *Αλλάζω στάση – Δρω για το περιβάλλον*, Γ' τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Στη Δ' τάξη, στην επαναληπτική υποενότητα του «*Ενεργού Πολίτη*» οι μαθητές/τριες καλούνται να συμμετάσχουν σε έναν διαγωνισμό κατασκευής ενημερωτικού φυλλαδίου για το θαλάσσιο πάρκο των Βόρειων Σποράδων. Το project οργανώνεται γύρω από 5 ερωτήματα, τα οποία διαπραγματεύονται αντίστοιχες ομάδες μικτής ικανότητας μαθητών/τριών στην τάξη (εικόνα 16). Οι πληροφορίες εντοπίζονται όλες στον πολυτροπικό ιστότοπο του θαλάσσιου πάρκου. Εκεί οι μαθητές/τριες μελετούν χάρτες, εντοπίζουν νησάκια, δρομολόγια, δραστηριότητες που επιτρέπονται στην περιοχή, τοποθεσίες και ρυθμό επισκεψιμότητας. Το project κλείνει με την κατασκευή του φυλλαδίου από τη σύνθεση των πληροφοριών που συλλέγονται. Το κριτήριό τους για τη σύνθεσή του είναι ποιες από αυτές αφορούν επισκέπτες παιδιά.

Διαγωνισμός ενημερωτικού παιδικού φυλλαδίου για το Θαλάσσιο Πάρκο των Βόρειων Σποράδων

Το Εθνικό Πάρκο Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας διοργανώνει έναν διαγωνισμό δημιουργίας ενημερωτικού παιδικού φυλλαδίου. Επιθυμούν να σχεδιάσουν ένα φυλλάδιο για τους μικρούς επισκέπτες του πάρκου, όπου θα τους πληροφορούν για τον σκοπό και τον τρόπο λειτουργίας του πάρκου.

Έτσι προκηρύσσει έναν διαγωνισμό στον οποίο μπορούν να μετέχουν μαθητές και μαθήτριες από 8-11 ετών.

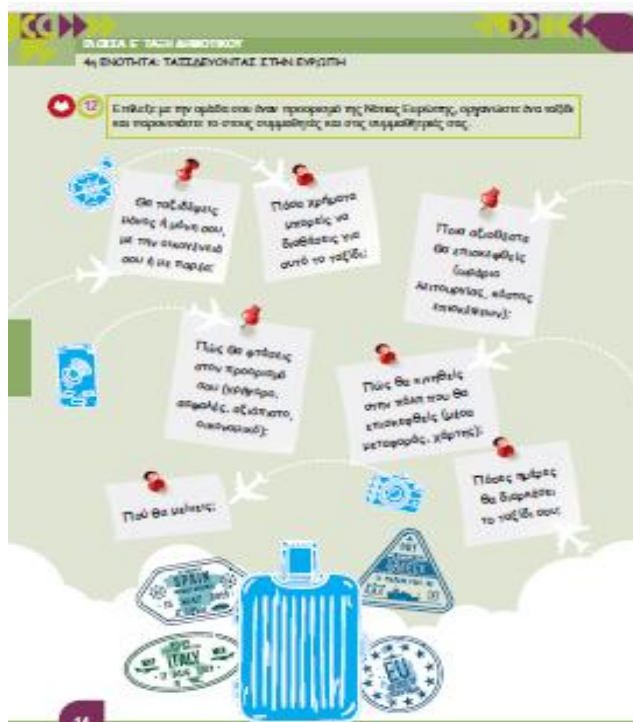

12 Κάθε ομάδα της τάξης θα απαντήσει σε ένα από τα παρακάτω ερωτήματα:

- α) Τι είναι η φώκια και γιατί προστατεύεται;
- β) Πού βρίσκεται το εθνικό πάρκο και με ποιον τρόπο μπορεί κάποιος να φτάσει εκεί;
- γ) Ποια είναι τα νησάκια που περιβάλλουν το πάρκο και τι χαρακτηριστικά έχει το καθένα;
- δ) Ποιες δραστηριότητες μπορεί να κάνει ένα παιδί στη θαλάσσια περιοχή;
- ε) Τι μπορεί να πάρει μαζί του για αυτό το ταξίδι; Οργανώστε το σακιδιό σας.

Εικόνα 16: Έχω δικαιώματα έχω υποχρεώσεις, Δ τάξη

Στην Ε' τάξη και στην ενότητα «*Ταξιδεύοντας*» οι μαθητές/τριες καλούνται να ασχοληθούν με ένα ομαδικό project, το οποίο στοχεύει στην καλλιέργεια σημαντικών μετασχηματιστικών γνώσεων ή αλλιώς δεξιοτήτων ζωής (εικόνα 17). Αφού έχουν μελετήσει από τη Δ' τάξη χάρτες διαδρομές, προορισμούς, δρομολόγια, έντυπα πληροφοριών, ιστότοπους με ξενοδοχεία και αξιοθέατα, γενικώς, δηλαδή, έχουν καλλιεργηθεί οι επιμέρους άξονες οργάνωσης ενός ταξιδιού, καλούνται

Εικόνα 17: Ταξιδεύοντας, Ε τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

να οργανώσουν οι ίδιοι/ες ένα ταξίδι σε έναν δικό τους προορισμό. Παρουσιάζονται τα ερωτήματα που θα πρέπει να διαπραγματευθούν για την οργάνωσή του, τα οποία επιζητούν δεξιότητες λήψης απόφασης, επίλυσης προβλήματος, αιτιολόγησης και ανάπτυξης επιχειρημάτων.

Ένα δεύτερο project το οποίο καλούνται να διαχειριστούν οι μαθητές/τριες της Ε' τάξης θεμελιωμένο απόλυτα στις αρχές της διερευνητικής ομαδοσυνεργατικής μάθησης, είναι αυτό που αναπτύσσεται στην Ενότητα «Ψηφιακός Κόσμος» και συγκεκριμένα στα «Βιντεοπαιχνίδια». Οι μαθητές/τριες καλούνται αυτή τη φορά να μοιραστούν σε ομάδες 4 σενάρια διαδικτυακής σύγκρουσης, τα οποία συχνά παρατηρούνται μεταξύ

6 Παρακάτω δίνονται τέσσερα υποθετικά σενάρια για όσα μπορεί να συμβούν κατά τη διάρκεια ενός διαδικτυακού παιχνιδιού. Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει από ένα σενάριο. Διαβάστε το και απαντήστε στις ερωτήσεις.

σενάριο Α

ΝΙΚΟΣ
Μα γιατί επιτίθεσαι μόνο σε εμένα;
ΜΑΝΟΣ
Είναι μέρος του παιχνιδιού!
ΝΙΚΟΣ
Ναι, αλλά το κάνεις μόνο σε εμένα, γιατί δεν επιτίθεσαι στους άλλους;
ΜΑΝΟΣ
Δεν φταίω εγώ που είσαι συνέχεια μπροστά μου. Απλά πρέπει να μάθεις να παίζεις πιο καλά.
ΝΙΚΟΣ
Μια χαρά Εξέρω να παίζω! Αλλά εσύ συνέχεια προσπαθείς να μου το χαλάσεις.

σενάριο Β

ΝΙΚΟΣ
Ισχύει για σήμερα ε;
ΜΑΝΟΣ
Δεν νομίζω να προλάβω, έχω πολλές εργασίες να κάνω.
ΝΙΚΟΣ
Όντως τώρα; Θα με αφήσεις μόνο;
ΜΑΝΟΣ
Συγγνώμη, αλλά αλήθεια πρέπει να τελειώσω τις εργασίες.
ΝΙΚΟΣ
Με απογοητεύεις, φίλε. Δεν έχω κανέναν να παίξω τώρα. Υποσχέθηκες ότι θα έπαυες απόψε.

σενάριο Γ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ
Λοιπόν, συγκεντρωθείτε όλοι. Πρέπει να κερδίσουμε!
ΣΤΕΛΛΑ
Ναι, έχουν γίνει πολλά λάθη, πρέπει να βελτιωθούμε.
ΜΑΝΟΣ
Προσπαθώ...
ΚΑΤΕΡΙΝΑ
Ναι, προσπάθησε περισσότερο όμως, γιατί έχω βαρεθεί να χάνουμε συνέχεια.

σενάριο Δ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ
Πού είναι η Μαρία;
ΣΤΕΛΛΑ
Δεν την προσκάλεσα.
ΚΑΤΕΡΙΝΑ
Γιατί; Αφού ήθελε να μπει στην ομάδα μας.
ΣΤΕΛΛΑ
Δεν θα μπει.

LIVE

εφήβων κατά τη χρήση βιντεοπαιχνιδιών.

Εικόνα 18: Ψηφιακός κόσμος, Ε' τάξη

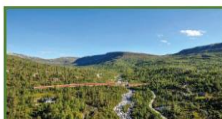
Μέσα από συγκεκριμένες ερωτήσεις καλούνται να ερμηνεύσουν συμπεριφορές, να τις αιτιολογήσουν και να τις μετασχηματίσουν. Το project συμπληρώνεται από ένα podcast διαλόγου με θέμα την αλλαγή συμπεριφοράς μαθητών/τριών με την αλόγιστη χρήση βιντεοπαιχνιδιών το οποίο καλούνται να ερμηνεύσουν.

Στη Στ' τάξη η υποενότητα «Ταξιδεύοντας σε ράγες» καταλήγει στην οργάνωση μίας ομαδικής σύνθετης εργασίας η οποία παρέχει 6 επιλογές με διαφορετικούς προορισμούς του κόσμου (εικόνα 19). Ο στόχος του project είναι οι μαθητές/τριες να σχεδιάσουν ένα ταξίδι, το οποίο θα περιλαμβάνει και μετάβαση με

Ταξιδεύοντας σε ράγες

Bernina express, Ελβετία
www.switzerlandtravelcentre.com

The Bergen line, Νορβηγία
www.gardtravel.no

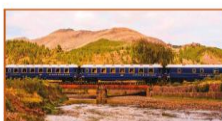
Rocky mountaineer, Καναδάς
<http://www.arttravel.gr>

Rovos Rail, Αφρική
<http://www.arttravel.gr>

Seven Stars in Kyushu, Ιαπωνία
www.cruisetrain-sevenstars.jp

Hiram Bingham, Περού
www.luxurytrainickets.com

8 Επιλέξε μαζί με την ομάδα σου ένα «ταξίδι σε ράγες», αναζητήστε πληροφορίες, οργανώστε το και παρουσιάστε το στην τάξη.

Εικόνα 19: Ταξιδεύοντας σε ράγες, ΣΤ' τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

τρένο. Η κάθε ομάδα επιλέγει έναν από τους προορισμούς που παρουσιάζονται εικονικά στη σελίδα και σχεδιάζει το ταξίδι της. Οι δεξιότητες σε αυτή την περίπτωση είναι περισσότερο προσανατολισμού στον χάρτη και στον κόσμο! Τα τρένα παρουσιάζονται σε 6 χώρες και το ερώτημα που καλούνται να απαντήσουν οι μαθητές/τριες είναι: Τι δρομολόγιο θα διαμορφώσουν για να ταξιδέψουν σε ράγες; Από ποια πόλη σε ποια θα σχεδιάζουν το ταξίδι τους; Πώς θα φτάσουν μέχρι εκεί; Πώς θα προμηθευτούν τα εισιτήρια κ.ο.κ. Η εργασία είναι μια ανακάλυψη του κόσμου, του ταξιδιού και του τρόπου να κινείσαι έξω από τον τόπο σου.

Στην ΣΤ' τάξη οι μαθητές/τριες, στην 1^η Ενότητα του βιβλίου που ασχολείται με την ισότητα και τις διακρίσεις, θα συναντήσουν δύο οργανωμένα project σε ψηφιακή μορφή. Το πρώτο έχει διάρκεια 80 λεπτά και οργανώνει τους/τις μαθητές/τριες σε 4 ομάδες μικτής ικανότητας. Αφορά τον επαγγελματικό διαχωρισμό βάσει φύλου και βασίζεται σε 4 σενάρια. Το δεύτερο project, που εντοπίζεται στην Επαναληπτική υποενότητα του «Ενεργού Πολίτη», αφορά τη διενέργεια μίας μικροέρευνας με θέμα τον σχολικό εκφοβισμό. Κάθε μία από τις ομάδες επεξεργάζεται διαφορετικά δεδομένα και αναλαμβάνει διαφορετικού τύπου δράση.

Μία τρίτη διερευνητική ομαδοσυνεργατική εργασία τύπου project, συνδυάζει την καλλιέργεια μετασχηματιστικών γνώσεων και παραγωγικών δεξιοτήτων γραπτού λόγου με τη σύνταξη τριών διαφορετικών κειμενικών ειδών: άρθρου, ανακοίνωσης και ηλεκτρονικής επιστολής. Καλούνται οι μαθητές/τριες να αναλάβουν δράση μέσα από μία βιωματική προσομοιωτική εμπειρία, που μετασχηματίζει τις γνώσεις που απέκτησαν από την ενότητα της ρύπανσης σε πράξη. Ταυτόχρονα, αντιλαμβάνονται τη σημαντικότητα σύνταξης των τριών κειμένων στα

9 Μαζί με την ομάδα σου θα αναλάβετε δράσεις για τη μόλυνση της θάλασσας από τα πλαστικά.

- α) Πάτησε για να βρεις πληροφορίες για το μέγεθος της μόλυνσης στη Μεσόγειο, τα αίτια και τις επιπτώσεις της.
- β) Θα συντάξετε ένα άρθρο για την ιστοσελίδα του σχολείου στο οποίο θα παρουσιάσετε το μέγεθος του προβλήματος χρησιμοποιώντας στοιχεία από τα κείμενα που έχετε.
- γ) Θα σχεδιάσετε μία δράση για την οποία θα συντάξετε μία ανακοίνωση.
- δ) Θα επικοινωνήσετε μέσω e-mail με τον δήμο της περιοχής σας και άλλους περιβαλλοντικούς φορείς ή πρόσωπα που πιστεύετε πως μπορούν να βοηθήσουν στη δράση σας. Η σύνταξη των κειμένων (άρθρου, ανακοίνωσης και ηλεκτρονικού μηνύματος) θα γίνουν στο τετράδιο εργασιών σας.

Εικόνα 20: Θαλάσσια ρύπανση και αντιρρυπαντικά πλοία, ΣΤ τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

επικοινωνιακά πλαίσια και τις ανάγκες που δημιουργούνται.

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση των project, που διατρέχουν τα βιβλία, σημαντικό είναι να γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός πως οι μαθητές/τριες καλούνται να οργανώσουν ομαδικά, πλήθος γραπτών απαντήσεων ανάλυσης κειμένων.

Στη ΣΤ' οι μαθητές/τριες προετοιμάζονται για τη μετάβασή τους στο Γυμνάσιο μέσα από την τελευταία ενότητα με τον ίδιο τίτλο στο Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας και στο Τετράδιο Εργασιών. Σύμφωνα με το ΝΠΣ Γλώσσας προβλέπεται η οργάνωση ενός project μετάβασης διάρκειας 3-4 εβδομάδων, κατά την οποία οι μαθητές/τριες ασχολούνται με θέματα εξέλιξης της ελληνικής γλώσσας (Οδηγός εκπαιδευτικού ΘΠ2, σελ 5). Το project της μετάβασης σύμφωνα με τις οδηγίες του ΝΠΣ ακολουθεί στρατηγικές ομαδικής συνθετικής εργασίας (πρόζεκτ) με θέματα όπως τη γνωριμία των μαθητών/τριών με τις κυριότερες φάσεις της ελληνικής γλώσσας, τις διάφορες ποικιλίες της, τη σχέση της γλώσσας με τη λογοτεχνία και του ρόλου της τεχνολογίας στις γλωσσικές εφαρμογές (ΠΣ Νεοελληνικής Γλώσσας στο δημοτικό, Αθήνα 2022, σελ 16) με τελικό στόχο την προετοιμασία των μαθητών/τριών για την επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα. Οι υποενότητες που διαμορφώνουν το project της μετάβασης στο Γυμνάσιο στα ΒΜ της ΣΤ' τάξης, είναι:

- A. η εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας
- B. γλωσσικές ποικιλίες
- Γ. Ελύτης, ο γλωσσοπλάστης ποιητής
- Δ. Γλωσσική τεχνολογία

Στην Α' υποενότητα οι μαθητές/τριες επεξεργάζονται κείμενο σε ομηρική γλώσσα από την Οδύσσεια του Ομήρου και τον Ακάθιστο Ύμνο ως δείγμα βυζαντινής γραφής. Η ενότητα κλείνει με την επεξεργασία κειμένων στην καθαρεύουσα του Κοραή και την αναφορά στο γλωσσικό ζήτημα. Στη Β' υποενότητα οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με σύγχρονες γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες (ιδιώματα-διαλέκτους) όπως: την τσακωνική, την κρητική διάλεκτο με απόσπασμα του Ερωτόκριτου, την κυπριακή και ποντιακή διάλεκτο μέσα από δύο κλασσικά ποιήματα. Σε όλες τις περιπτώσεις αναλύουν και κατανοούν το περιεχόμενο των κειμένων. Η Γ' υποενότητα είναι αφιερωμένη στον Έλληνα ποιητή, Οδυσσέα Ελύτη. Προσεγγίζονται ποιητικές συλλογές του Ελύτη με έμφαση στις γλωσσικές του επιλογές, το ύφος του, τις ιδιαιτερότητες της γραφής του και βιογραφικά του στοιχεία.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Τέλος, η Δ' υποενότητα είναι αφιερωμένη στα επιτεύγματα της γλωσσικής τεχνολογίας. Οι μαθητές/τριες καλούνται να ελέγξουν κείμενα που παράγονται από μηχανές ή εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης (π.χ μεταφράσεις, παραγωγή περίληψης, μετατροπή κειμένου σε εικόνες κ.α.) ως προς την ορθότητα του περιεχομένου τους, την αξιοπιστία τους, την εγκυρότητα των πληροφοριών που παράγονται αλλά και των δυνατοτήτων που παρέχουν συγκεκριμένα εργαλεία ανάπτυξης γραπτού και προφορικού λόγου.

V. Διαβάθμιση, διαφοροποίηση και επικοινωνιακή προσέγγιση στις δραστηριότητες των Τετραδίων Εργασιών: Όπως έχει ήδη αναφερθεί, τα τετράδια εργασιών επιδιώκουν μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες τα μαθησιακά προσδοκώμενα του ΘΠ3 – Γραμματική, Σύνταξη, Ορθογραφία και Πραγματολογία - και του ΘΠ4 - Λεξιλόγιο. Στις πλείστες των υποενοτήτων διατηρείται ένα μοτίβο κατανομής των δραστηριοτήτων σε τρεις (3) σελίδες γραμματικής, μίας (1) λεξιλογικές και μίας (1) με ορθογραφικές ασκήσεις. Το μοτίβο διαφοροποιείται όσο ανεβαίνουμε τις σχολικές τάξεις, καθώς οι ορθογραφικές ασκήσεις περιορίζονται έναντι άλλων συντακτικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αυξάνονται ειδικά στις δύο τελευταίες τάξεις του δημοτικού. Οι στόχοι του ΘΠ3 στα ΤΕ των σχολικών τάξεων διαμοιράστηκαν σύμφωνα με την κατανομή των μαθησιακών στόχων, που παρουσιάζει ο Οδηγός Εκπαιδευτικού για το ΘΠ3 του ΝΠΣ Νεοελληνικής Γλώσσας (σελ 61-75).

Οι μαθησιακοί στόχοι των ΘΠ3 και ΘΠ4 παρουσιάζονται στην αρχή κάθε υποενοτήτας. Στα ΤΕ όλων των τάξεων οι 3 υποενοότητες μίας ΔΕ αναπτύσσουν δραστηριότητες για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων, ενώ η 4^η είναι επαναληπτική και μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να την αξιοποιήσει για αποτίμηση του βαθμού κατάκτησης των μαθησιακών στόχων της ΔΕ που ολοκληρώθηκε. Οι μαθησιακοί στόχοι σε κάθε τάξη χωρίζονται σε στόχους *εμπέδωσης* και *εκμάθησης*, ακριβώς όπως παρουσιάζονται στον Οδηγό του Εκπαιδευτικού. Αυτό σημαίνει πως κάθε τάξη επαναλαμβάνει τους γραμματικούς, συντακτικούς και ορθογραφικούς κανόνες της προηγούμενης τάξης και παράλληλα εισάγει νέα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα (εκμάθηση νέας γνώσης). Ο/η εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να ανατρέξει στους μαθησιακούς στόχους των ΤΕ της προηγούμενης τάξης, για να εντοπίσει τι καλείται ο/η μαθητής/τρια να θυμηθεί από την προηγούμενη τάξη, ποια γνώση είναι προϋπάρχουσα και επαναληπτική.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η μέθοδος ανάπτυξης των δραστηριοτήτων στις μικρές τάξεις Α', Β' και Γ' δημοτικού ακολουθεί συστηματικά την επικοινωνιακή προσέγγιση στη διδασκαλία της γραμματικής. Η επικοινωνιακή προσέγγιση βασίζεται στην πεποίθηση πως οι γραμματικοί κανόνες δεν προϋπάρχουν της γλώσσας και άρα δεν μπορούν να προηγούνται στη διδακτική διαδικασία, αλλά πρέπει να προκύπτουν εκ των υστέρων (πρώτα διαισθητικά και σε ένα δεύτερο στάδιο συνειδητά), ως αποτέλεσμα εμπλοκής των μαθητών/τριών σε γλωσσικές δραστηριότητες. Συνεπώς, στόχος της επικοινωνιακής προσέγγισης είναι να αξιοποιήσει τον προφορικό λόγο και τη διαισθητική χρήση των κανόνων σύνταξης και γραμματικής των μαθητών/τριών για να προχωρήσει στη συνειδητοποίηση από τους/τις μαθητές/τριες της αλληλεξάρτησης γραμματικής και περίστασης επικοινωνίας. Πρόκειται για μία προσέγγιση που αναγνωρίζει βασικές αρχές του εποικοδομητισμού καθώς αξιοποιεί την προϋπάρχουσα γνώση των μαθητών/τριών (διαισθητική χρήση κανόνων γραμματικής και συντακτικού στον προφορικό λόγο) για να περάσει στη συνειδητή εκμάθηση.

Στην εικόνα 21 παρουσιάζονται 3 συνεχόμενες ασκήσεις από το ΤΕ της Β' τάξης του δημοτικού, οι οποίες υιοθετούν την επικοινωνιακή προσέγγιση ως μέθοδο διδασκαλίας με στόχο την εποικοδόμηση της έννοιας των ουσιαστικών. Αρχικά ζητάμε από τον/τη μαθητή/τρια να διαβάσει 4 προτάσεις και να υπογραμμίσει τις λέξεις που δείχνουν πρόσωπα, ζώα ή πράγματα. Στη συνέχεια, δεν καλούμε τον/την μαθητή/τρια να κλίνει ο/η ίδιος/ια θηλυκά ουσιαστικά. Παρουσιάζεται ο πίνακας με την κλίση τριών θηλυκών ουσιαστικών, ο οποίος ενημερώνει για τον ρόλο των αριθμών (ενικός- πληθυντικός) και τις μορφές που αλλάζουν οι λέξεις στις διαφορετικές πτώσεις. Ο/Η μαθητής/τρια για να αντιληφθεί τις διαφορετικές μορφές

2 Διάβασε μαζί με την ομάδα σου δυνατά τις προτάσεις.

- Η χαρά είναι ένα υπέροχο συναίσθημα.
- Η προσφορά προς τους άλλους ανθρώπους μάς κάνει ευτυχισμένους.
- Η Άννα συμμετέχει στο εθελοντικό πρόγραμμα «Φιλία για όλους».
- Η γάτα είναι ένα συντροφικό ζώο.

3 Υπογράμμισε με πράσινο χρώμα όλες τις λέξεις των παραπάνω προτάσεων που δείχνουν πρόσωπα, ζώα ή πράγματα και έχουν μπροστά τους το η.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ (ΜΙΑ)				
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	η	θάλασσα	χαρά	ελπίδα
ΓΕΝΙΚΗ	της	θάλασσας	χαράς	ελπίδας
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	τη(ν)	θάλασσα	χαρά	ελπίδα
ΚΛΗΤΙΚΗ	-	θάλασσα	χαρά	ελπίδα

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ (ΠΟΛΛΑ)				
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	οι	θάλασσες	χαρές	ελπίδες
ΓΕΝΙΚΗ	των	θαλασσών	χαρών	ελπίδων
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	τις	θάλασσες	χαρές	ελπίδες
ΚΛΗΤΙΚΗ	-	θάλασσες	χαρές	ελπίδες

4 Συμπλήρωσε τις προτάσεις με λέξεις από τους γαλάζιους πίνακες.

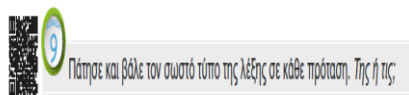
- Τα κύματα της ..... έφταναν πολύ ψηλά.
- Η μόλυνση των ..... αποτελεί παγκόσμιο πρόβλημα.
- Η ..... μέσα μου με κάνει να πιστεύω πως όλα θα πάνε καλά.
- Όταν παίζω με τους φίλους μου, αισθάνομαι απέραντη .....
- Το συναίσθημα της ..... μάς δίνει δύναμη.

Εικόνα 21: *Ενεργός Πολίτης*, Τετράδια εργασιών Β τάξης

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

που παίρνει η λέξη κατά την κλίση της, καλείται στην άσκηση 4 να επιλέξει τον κατάλληλο τύπο από τον πίνακα κλίσης και να τον τοποθετήσει στις προτάσεις (πλαίσιο επικοινωνίας) αναγνωρίζοντας με αυτόν τον τρόπο τις μορφές κλίσης των θηλυκών. Η ίδια μεθοδολογία ακολουθείται και για τα ουδέτερα (στόχοι ενότητας).

Η διαβάθμιση στις δραστηριότητες των ΤΕ επιτυγχάνεται συχνά με ψηφιακές ασκήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας. Για παράδειγμα, στη διδασκαλία των θηλυκών ουσιαστικών ακολουθεί ψηφιακή άσκηση διάκρισης των άρθρων της και τις (εικόνα 22).

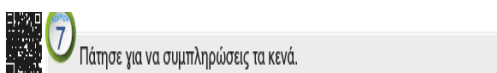
Εικόνα 22: Ενεργός Πολίτης, Β τάξη

Η ίδια προσέγγιση ακολουθείται και στις λεξιλογικές ασκήσεις. Η ψηφιακή άσκηση στις δραστηριότητες επεξεργασίας λεξιλογίου δίνει τη δυνατότητα στον/στη μαθητή/τρια να εξασκηθεί με δραστηριότητες μετασχηματιστικού τύπου. Για παράδειγμα, η εικόνα 23 παρουσιάζει μία έντυπη λεξιλογική άσκηση του ΤΕ της Β' τάξης από την ενότητα «Ζώα και Φύση». Οι μαθητές/τριες καλούνται να αντιστοιχίσουν τις λέξεις της οικογένειας αγρός με τη σημασία τους. Αφού ολοκληρώσουν και κατακτήσουν τη σημασία των λέξεων καλούνται σε ψηφιακή άσκηση να μετασχηματίσουν τη γνώση, δηλαδή να εντάξουν τη σωστή λέξη της οικογένειας σε κενά προτάσεων.

Με παιχνιδιώδη και βιωματικό τρόπο επιδιώκονται οι στόχοι της πραγματολογίας στις μικρές τάξεις του δημοτικού. Στην ενότητα «Εμείς και οι

Εικόνα 24: Εμείς και οι άλλοι, ΤΕ Β τάξη

αγρός	■	■	ο φύλακας των χωραφιών
αγρότης	■	■	που έχει σχέση με τη γεωργία, την κτηνοτροφία κ.τ.λ.
αγροφύλακας	■	■	το χωράφι
αγροτόπαιδο	■	■	ο άντρας γεωργός
αγροτικός, -ή, -ό	■	■	η γυναίκα γεωργός
αγροτόσπιτο	■	■	το παιδί αγροτικής οικογένειας
αγρότισσα	■	■	το σπίτι που ανήκει ή είναι κατάλληλο για αγροτική οικογένεια

Εικόνα 23: Ζώα και φύση, ΤΕ Β τάξης

Η Κατίνα μαθαίνει καλούς τρόπους

Την ψιφίνα την Κατίνα χτες που μπήκε στην κουζίνα την κεράσανε γλυκό και δεν είπε «ευχαριστώ»!

Μετά ζήτησε νερό χωρίς να πει «παρακαλώ». Έσπρωξε την Αντιγόνη και δεν ζήτησε «συγγνώμη».

Φεύγει κουνώντας την ουρά της, δεν χαιρετάει την κυρά της, μας αδειάζει τη γωνιά κι ούτε γάτα ούτε ζημιά.

συγγραφική ομάδα

8 Η ψιφίνα Κατίνα δεν γνωρίζει για τους καλούς τρόπους. Μπορείς να της μάθεις πώς να χρησιμοποιεί τις χρωματιστές λέξεις του ποιήματος;

α) Κατίνα, όταν σου προσφέρουν κάτι, μπορείς να πεις:

β) Κατίνα, όταν θες να ζητήσεις κάτι, ένα ποτήρι νερό για παράδειγμα, μπορείς να πεις:

γ) Κατίνα, αν κατά λάθος ενοχλήσεις κάποιον, μπορείς να πεις:

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

άλλοι» στο ΤΕ παρουσιάζεται ως στόχος «Πώς να λες ευχαριστώ». Η εικόνα 24 παρουσιάζει τη δραστηριότητα με την οποία επιδιώκεται η κατάκτηση του μαθησιακού στόχου. Ο/Η μαθητής/τρια καλείται να αναγνωρίσει μία συνθήκη συμπεριφοράς, να την τροποποιήσει, να την αλλάξει και να προτείνει ο/η ίδιος/α την επιθυμητή έκφραση ευχαριστίας.

Στις μεγάλες τάξεις ο/η μαθητής/τρια ή ο /η εκπαιδευτικός κατά τη διδασκαλία με τη χρήση του ψηφιακού βιβλίου, έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί τις συνδέσεις που οδηγούν σε αντίστοιχες σελίδες ή πίνακες του βιβλίου γραμματικής της Ε' και Στ' τάξης. Παράλληλα, η κατάκτηση των γραμματικών φαινομένων ακολουθεί τη σύνδεση με κειμενικά είδη και διαφορετικές συμβάσεις επικοινωνίας. Για παράδειγμα, η εικόνα 25 παρουσιάζει δραστηριότητες που στοχεύουν στην αναγνώριση και κλίση των επιθέτων σε –ος, - η, - ο. Ο/Η μαθητής/τρια καλείται στην άσκηση 3 να συνδεθεί με το βιβλίο της Γραμματικής, για να

θυμηθεί/ανακαλέσει την κλίση του επιθέτου. Στη συνέχεια, καλείται να τοποθετήσει σε διαφορετικές πτώσεις το επίθετο *όμορφος* στα κενά των στίχων του ποιήματος του Ναζίμ Χικμέτ για να το διαβάσει και να κατανοήσει τα μηνύματά του. Τέλος, στο ποίημα του Γεώργιου Σεφέρη «*Άρνηση*» ο/η μαθητής/τρια καλείται πλέον να αναγνωρίσει τα επίθετα που συναντά στους στίχους του ποιήματος.

3 Πάτησε για να θυμηθείς πώς κλίνονται τα επίθετα *όμορφος*, -η, -ο, *ωραίος*, -α, -ο.

4 Το παρακάτω ποίημα του Ναζίμ Χικμέτ μελοποιήθηκε από τον Θάνο Μικρούτσικο. Για να το διαβάσεις, γράψε στα κενά τον σωστό τύπο του επιθέτου *όμορφος*, -η, -ο.

Η πιο ..... **θάλασσα**

Να γελάσεις απ' τα βόθρα των χρυσών σου ματιών
είμαστε μες στον δικό μας κόσμο.
Η πιο ..... θάλασσα
είναι αυτή που δεν έχουμε ακόμα ταξιδέψει.
Τα πιο ..... παιδιά δεν έχουν μεγαλώσει ακόμα.
Τις πιο ..... μέρες μας
δεν τις έχουμε ζησει ακόμα.
Κι αυτό που θέλω να σου πω,
το πιο ..... απ' όλα,
δεν σ' το 'χω πει ακόμα.

5 Το παρακάτω ποίημα του Γιώργου Σεφέρη μελοποιήθηκε από τον Μίκη Θεοδωράκη. Βάλε σε κύκλο όλα τα επίθετα.

Άρνηση

Στο περιγιάλι το κρυφό	Πάνω στην άμμο την ξανθή	Με τι καρδιά, με τι πνοή,
κι άσπρο σαν περιστέρι	γράψαμε τ' όνομά της.	τι πόθους και τι πάθος
διψάσαμε το μεσημέρι	Ωραία που φύσηξε ο μπάτης	πήραμε τη ζωή μας· λάθος!
μα το νερό γλυφό.	και σβήστηκε η γραφή.	κι αλλάξαμε ζωή.

Εικόνα 25: Πολιτισμός, ΤΕ Ε τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Δ. Περιεχόμενο και οργάνωση των βιβλίων της Α' τάξης.

Τα βιβλία της Α' τάξης αποτελούνται από 2 τεύχη βιβλίων μαθητή/τριας και 2 τεύχη τετραδίων εργασιών. Η δομή τόσο των βιβλίων όσο και των τετραδίων διαφοροποιείται από των υπόλοιπων τάξεων στις αρχικές ενότητες και μέχρι την ολοκλήρωση της διδασκαλίας όλων των γραμμάτων της αλφαβήτου, των δίψηφων φωνηέντων και συμφώνων και συμφωνικών συμπλεγμάτων. Έτσι, οι πρώτες 6 ενότητες του βιβλίου αποτελούνται από δισέλιδες υποενότητες, καθεμιά από τις οποίες παρουσιάζει με συγκεκριμένη σειρά τα γράμματα, τα δίψηφα και τα συμφωνικά συμπλέγματα.

Η σειρά διδασκαλίας των γραφημικών στοιχείων ακολουθεί τις σύγχρονες επιστημονικές προσεγγίσεις, δηλαδή από τα μονογράμματα στα δίψηφα και από τα πιο συχνά στο παιδικό λεξιλόγιο σε αυτά που συναντώνται λιγότερο συχνά. Την ίδια δομή ακολουθούν και τα τετράδια εργασιών του/της μαθητή/τριας. Η υποδιαίρεση σε υποενότητες, οι οποίες αντιστοιχούν σε ένα γράμμα του αλφαβήτου, σε γράφημα (δίψηφα μπ, γκ, αι) και σε συνδυασμούς και συμπλέγματα (αυ/ευ, τσ/τζ) ακολουθεί την οδηγία της προκήρυξης της συγγραφής των βιβλίων (Προκήρυξη Αρ. πρωτ. 46978/ΓΔ4/25-04-2023, σελ 325). Στην 7^η και 8^η ενότητα των βιβλίων της Α' τάξης, οι υποενότητες ακολουθούν το μοτίβο ανάπτυξης των υπόλοιπων τάξεων, δηλαδή τέσσερις (4) υποενότητες εκ των οποίων η τελευταία είναι επαναληπτική.

Η κατάκτηση της γλώσσας στην Α' τάξη αντιμετωπίζεται ως μία ολιστική φυσική διαδικασία, όπου η κωδικοποίηση του προφορικού λόγου σε γραφή προσεγγίζεται με συστηματικό τρόπο και σύμφωνα με τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα. Σύμφωνα με το ΝΠΣ κατά την έναρξη της Α' δημοτικού προβλέπεται μία περίοδος μετάβασης-προσαρμογής των μαθητών/τριών διάρκειας περίπου 2 εβδομάδων, κατά την οποία ακολουθείται διαφοροποιημένο πρόγραμμα σε σχέση με αυτό που προβλέπεται για την υπόλοιπη χρονιά. Οι μαθητές/τριες θα ασχοληθούν με πρακτικές που είναι εξοικειωμένοι/ες από το νηπιαγωγείο, ενώ παράλληλα τους δίνεται ο χρόνος να προσαρμοστούν, γνωρίζοντας τους χώρους, τους κανόνες λειτουργίας του σχολείου, τους/τις συμμαθητές/τριές τους. Κατά την περίοδο αυτή, δεν προτείνεται η χρήση του διδακτικού βιβλίου αλλά η παραγωγή δραστηριοτήτων από τον/την εκπαιδευτικό παραδείγματα των οποίων προτείνονται στο ΝΠΣ και

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

συγκεκριμένα στον πίνακα δραστηριοτήτων που προβλέπονται για την Περίοδο Μετάβασης στο Δημοτικό (ΠΜΔ).

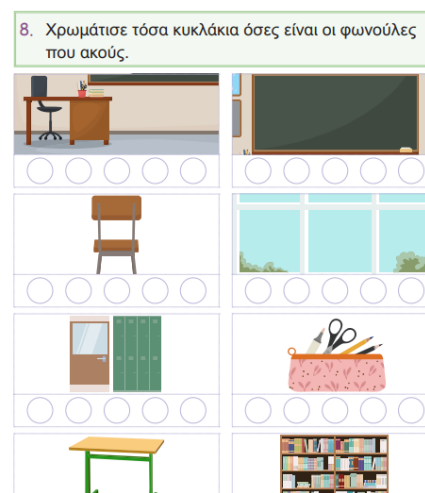
Πίνακας 5: Δραστηριότητες που προβλέπονται κατά την περίοδο της μετάβασης και εντάσσονται στα 5 ΘΠ

Θεματικά Πεδία	Δραστηριότητες
ΘΠ 1 Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες (συνδυασμός με καλλιτεχνικές και μουσικοκινητικές δραστηριότητες)	<ul style="list-style-type: none"> - Ακρόαση παραμυθιών - Ακρόαση τραγουδιών - Τραγούδι, караόке - Ακρόαση/παρακολούθηση θεατρικών έργων - Αναδιήγηση - Διατύπωση απόψεων, σκέψεων, συναισθημάτων - Αναγνωστικές δραστηριότητες αναδυόμενου γραμματισμού - Μίμηση ρόλων-θεατρικό παιχνίδι
ΘΠ 2 Κειμενικοί τύποι – πολυτροπικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Αναδυόμενος γραμματισμός στη γραφή: χειροτεχνίες με τίτλους, ονόματα, επικεφαλίδες, πινακίδες, συνδυασμός εικόνας και γραφής - Παροχή ποικιλίας κειμενικών μορφών (π.χ. κάρτες, περιοδικά, βιβλία, κόμικς)
ΘΠ 3 Γραμματική περιγραφή	<ul style="list-style-type: none"> - Σχηματισμός γραμμάτων και συλλαβών με πλαστελίνη σε ομάδες - Φωνολογική επίγνωση προφορικού λόγου (συλλαβών, φωνημάτων, ρίμας)- - Μορφολογική επίγνωση προφορικού λόγου (π.χ. σχηματισμός πληθυντικού ονομάτων, ρηματικών τύπων) - Απλά γλωσσικά παιχνίδια (προφορικός ή γραπτός κώδικας)
ΘΠ 4 Λεξιλόγιο	<ul style="list-style-type: none"> - Λεξιλόγιο στον προφορικό λόγο για τον κόσμο του σχολείου (χώρος, χρόνος, πρόσωπα, ενέργειες, αντικείμενα). Χρήση σε προτάσεις στον προφορικό λόγο, π.χ. βάσει εικόνων.
ΘΠ 5 Ανάγνωση βιβλίων	<ul style="list-style-type: none"> - Γωνιά βιβλιοθήκης στην τάξη, όπου διατίθενται για εβδομαδιαίο δανεισμό βιβλία από τη σχολική βιβλιοθήκη ή βιβλία που φέρνουν οι ίδιοι/-ες οι μαθητές/-τριες - Δραστηριότητες ανάγνωσης που προετοιμάζουν τον/την ενδιαφερόμενο/η αναγνώστη/-τρια.

Πηγή: Πρόγραμμα Σπουδών Νεοελληνικής Γλώσσας στο δημοτικό, σελ 15.

Παράλληλα, με τη διαμόρφωση από τον/την εκπαιδευτικό του διαφοροποιημένου υλικού για την ΠΜΔ στο βιβλίο μαθητή/τριας και στα τετράδια εργασιών η 1^η ενότητα είναι αφιερωμένη σε δραστηριότητες φωνολογικής επίγνωσης και ενημερότητας

Εικόνα 26: Στο σχολείο, ΤΕ Α τάξη

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

καθώς και σε υλικό προγραφικών δραστηριοτήτων, τις οποίες δύναται να χρησιμοποιήσει ο/η εκπαιδευτικός ανάλογα με το επίπεδο των μαθητών/τριών του/της (δες εικόνα 26). Στο τέλος της περιόδου ΠΜΔ, το ΝΠΣ προτείνει τη χρήση σχάρας παρατήρησης της γλωσσικής κατανόησης των μαθητών και μαθητριών του/της, τα αποτελέσματα της οποίας σε συνδυασμό με την παρατήρηση στην τάξη θα δίνουν στην/στον εκπαιδευτικό αρχική εικόνα της ομάδας της τάξης. Στον πίνακα 6 και 7 παρουσιάζεται ένα παράδειγμα σχάρας παρατήρησης γλωσσικών ικανοτήτων για μικρά παιδιά.

Πίνακας 6: Σχάρα κατανόησης προφορικού λόγου

Κατανόηση προφορικού λόγου

Μπορώ, όταν ο λόγος είναι αργός, καθαρός με μεγάλες παύσεις και επαναλήψεις και χρήση οπτικών μέσων:

- να ξεχωρίζω λέξεις, προτάσεις που αφορούν:

-εμένα

-το άμεσο περιβάλλον μου (π.χ ανθρώπους και κτίρια γύρω μου)

- τα ενδιαφέροντά μου

- να αναγνωρίζω βασικές πληροφορίες όταν ακούω

- μία απλή ιστορία

- ένα παραμύθι

- να καταλαβαίνω οδηγίες

- να ακολουθώ σύντομες απλές κατευθύνσεις

- να απαντώ σε απλές ερωτήσεις

- να απαντώ σε απλές ερωτήσεις

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Πίνακας 7: Σχάρα παραγωγής προφορικού λόγου

Παραγωγή προφορικού λόγου	
Όταν συζητώ, μπορώ με απλές προτάσεις που ίσως έχουν λάθη:	
• να συστήνομαι	
• να χαιρετώ	
• να αποχαιρετώ	
• να κάνω ερωτήσεις στους άλλους	
• να απαντώ σε ερωτήσεις όταν ο συνομιλητής μου μπορεί να τις επαναλάβει ή να τις πει πιο απλά	
Όταν μιλώ, μπορώ με λίγες και απλές προτάσεις:	
• να περιγράψω	
– τον εαυτό μου	
– τα γνωστά μου πρόσωπα	
• να δίνω πληροφορίες	
– για τον εαυτό μου	
– τα ενδιαφέροντά μου	
– για το οικείο μου περιβάλλον (π.χ. οικογένεια, φίλους, σπίτι, σχολείο, κτλ.)	
• να κάνω ερωτήσεις	
– για το χρόνο	
– για τον τόπο.	

Πηγή: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, <https://www.greek-language.gr/certification/node/86.html>

Με την ολοκλήρωση της ΠΜΔ οι μαθητές/τριες ακολουθούν τις ενότητες διδασκαλίας του σχολικού βιβλίου.

Ως προς το περιεχόμενό τους τα βιβλία της Α' τάξης βασίζονται, ειδικά στις πρώτες ενότητες, σε ιστορίες που διαδραματίζουν οι ήρωες του βιβλίου. Η επιλογή και ο σχεδιασμός των ηρώων ακολουθεί τη συμπεριληπτική προσέγγιση ενώ οι ήρωες συστήνονται στις πρώτες σελίδες του βιβλίου (εικόνα 27). Κάθε

Εικόνα 27: Οι ήρωες του βιβλίου, Α' τάξη

 Πάτησε για να ακούσεις τους ήρωες.

41

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

υποενότητα παρουσιάζεται σε δύο (2) σελίδες.

Στην πρώτη σελίδα δίνεται το κείμενο συνοδευόμενο από εικόνα πλούσια σε ενέργειες και αντικείμενα, που αρχίζουν ή περιέχουν το γράμμα στόχο. Οι μαθητές/τριες έχουν τη δυνατότητα να ακούσουν το κείμενο με την ενεργοποίηση ψηφιακού οπτικοακουστικού αρχείου κάτω από την εικόνα, στο οποίο μαθήτρια Α' τάξης διαβάζει το κείμενο (ένδειξη Δες). Τόσο η εικόνα όσο και το οπτικοακουστικό ψηφιακό αρχείο χρησιμοποιούνται ως αφορμήσεις για την κατανόηση του περιεχομένου του κειμένου της υποενότητας. Τα συνοπτικά σε έκταση κείμενα συντάχτηκαν από τη συγγραφική ομάδα με κριτήριο

ΓΛΩΣΣΑ Α' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
2η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Ο Άργος, ο οδηγός

ΟΔΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΟΔΟΣ ΟΝΕΪΡΩΝ

Δες.

– Έλα, Άργο, πάμε. Ώρα για μάθημα.

Ο Βασίλης και ο Άργος πάνε μαζί στο σχολείο.

Ο Άργος είναι σκύλος οδηγός.

Πάτησε για να δεις μία ταινία για τους σκύλους οδηγούς.

μαζί σχολείο

Εικόνα 28: *Εμείς και οι άλλοι*, Α' τάξη

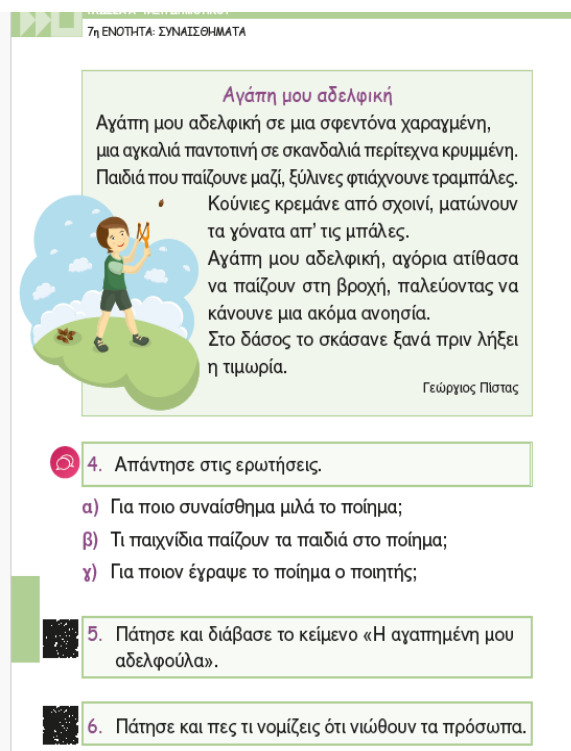
την αξιοποίηση συχνόχρηστων λέξεων και τη χρήση ενδεδειγμένων με το γράμμα – στόχο (εικόνα 28). Με τη χρήση διαφορετικών χρωμάτων αποτυπώνονται τα δύο επίπεδα διαβαθμισμένης δυσκολίας στην ανάγνωση και αναγνώριση ολιστικά λέξεων (π.χ λέξεις *μαζί* και *σχολείο* στην ενότητα της εικόνας 28). Έτσι, όλοι/ες οι μαθητές/τριες αναμένεται να διαβάζουν τις «κίτρινες» προτάσεις, ενώ οι «μοβ» μπορούν να διαβαστούν από τον/την εκπαιδευτικό ή από όσους/όσες μαθητές/τριες έχουν κατακτήσει τον μηχανισμό της ανάγνωσης.

Σε αρκετές υποενότητες, εκτός από το βασικό απαντώνται και συνοδευτικά κείμενα που περιέχουν το γράμμα – στόχο, δίνοντας τη δυνατότητα σε μαθητές/τριες να διαβάσουν κι ένα δεύτερο κείμενο διαβαθμισμένης δυσκολίας με στόχο την κατάκτηση των μαθησιακών προσδοκώμενων. Στο τέλος κάθε ενότητας υπάρχει ψηφιακή διαδραστική δραστηριότητα, όπου ο/η μαθητής/τρια καλείται να ανακαλέσει φράσεις, λέξεις και γεγονότα από όλη τη διδακτική ενότητα.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Οι δραστηριότητες του βιβλίου μαθητή (Β.Μ.) έχουν ως στόχο την αναγνώριση και γραφή του νέου γράμματος, την κατανόηση και κατάκτηση της αναγνωστικής δεξιότητας του κειμένου, την αναγνώριση ολιστικά συγκεκριμένων λέξεων, που παρουσιάζονται στο τέλος της σελίδας του κειμένου και στη γραφή συλλαβών και απλών λέξεων. Αντίστοιχα, το τετράδιο εργασιών ακολουθεί το περιεχόμενο του βιβλίου μαθητή/τριας επεκτείνοντας και εμπλουτίζοντας τις δραστηριότητες γραφής, ανάγνωσης, λεξιλογίου και κειμενικού γραμματισμού. Στο τετράδιο εργασιών καλύπτονται οι στόχοι των ΘΠ3 και ΘΠ4 ενώ στο τέλος κάθε υποενότητας υπάρχει προτεινόμενη άσκηση ορθογραφίας. Οι μαθησιακοί στόχοι των ΘΠ1 και ΘΠ2 ολοκληρώνονται στο περιεχόμενο του βιβλίου μαθητή/τριας.

Στην 7^η και 8^η διδακτική ενότητα οι μαθητές/τριες της Α' τάξης έχοντας πλέον κατακτήσει σε σημαντικό βαθμό τον μηχανισμό της ανάγνωσης, φεύγουν από τα κείμενα με πρωταγωνιστές του ήρωες και έρχονται σε επαφή με λογοτεχνικά κείμενα. Η δομή των ενότητων αυτών ακολουθεί αυτήν των υπολοίπων τάξεων. Στις ενότητες αυτές η/ο εκπαιδευτικός μπορεί να εκπληρώσει τα μαθησιακά προσδοκώμενα του ΘΠ5 δηλαδή της ανάγνωσης και επεξεργασίας

7η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

Αγάπη μου αδελφική

Αγάπη μου αδελφική σε μια σφεντόνα χαραγμένη,
μια αγκαλιά παντοπνή σε σκανδαλιά περίτεχνα κρυμμένη.
Παιδιά που παίζουνε μαζί, ξύλινες φτιάχνουε τραμπάλες.
Κούνιες κρεμάνε από σχοινί, ματώνουν τα γόνατα απ' τις μπάλες.
Αγάπη μου αδελφική, αγόρια ατίθασα να παίζουν στη βροχή, παλεύοντας να κάνουνε μια ακόμα ανοησία.
Στο δάσος το σκάσανε ξανά πριν λήξει η τιμωρία.

Γεώργιος Πισσας

4. Απάντησε στις ερωτήσεις.

α) Για ποιο συναίσθημα μιλά το ποίημα;
β) Τι παιχνίδια παίζουν τα παιδιά στο ποίημα;
γ) Για ποιον έγραψε το ποίημα ο ποιητής;

5. Πάτησε και διάβασε το κείμενο «Η αγαπημένη μου αδελφούλα».

6. Πάτησε και πες τι νομίζεις ότι νιώθουν τα πρόσωπα.

Εικόνα 29: Συναίσθημα, Α' τάξη

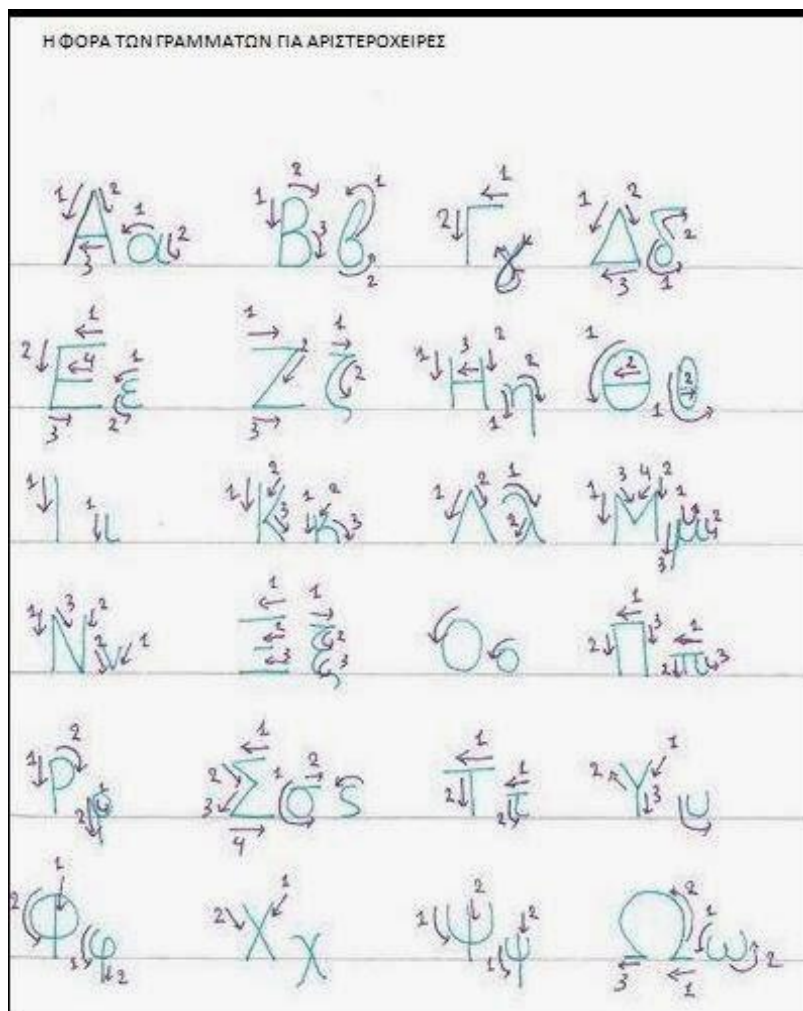
λογοτεχνικών αποσπασμάτων (για την Α' τάξη) και εκτεταμένων κειμένων, τα οποία μπορεί να διαβάσει σε έντυπη και σε ψηφιακή μορφή (επιπρόσθετα κείμενα ως ΨΜΑ) (εικόνα 29). Ως δεύτερη επιλογή για το ΘΠ5, μπορεί να αξιοποιηθούν προτάσεις λογοτεχνικών βιβλίων και προτεινόμενες δραστηριότητες στο ψηφιακά αναρτημένο αρχείο στην αρχή του βιβλίου, ανάλογα με την κρίση του/της εκπαιδευτικού.

Τέλος, στο τετράδιο εργασιών ο/η μαθητής/τρια ασκείται στην ορθή γραφή του γράμματος, σε ασκήσεις σχηματισμού συλλαβών, αναγνώρισης γραμμάτων και

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

σύνδεσης εικόνας με λέξεις. Για τη φορά σχηματισμού των γραμμάτων από αριστερόχειρες μαθητές/τριες, θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί να ακολουθούν τη φορά όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 8: Φορά γραμμάτων για αριστερόχειρες

Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί για τον/την εκπαιδευτικό της Α' τάξης πως κάθε ενότητα του ΤΕ ξεκινά με τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου του/της μαθητή/τριας με λέξη που φέρει το γράμμα εκμάθησης της υποενότητας. Η νέα λέξη παρουσιάζεται μέσα σε ένα post-it, ενώ συνοδεύεται από φωτογραφία, με στόχο το λεξιλόγιο να λειτουργεί και εικονικά για την εκμάθηση της λέξης.

ΓΛΩΣΣΑ Α' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
3η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Ο Άργος, ο οδηγός

ομπρέλα

1. Πάτησε για να δεις το γράμμα **Ο, ο**.

ΓΛΩΣΣΑ Α' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
3η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Ο χορός της μέλισσας

Μια μηλιά με μήλα.

1. Πάτησε για να δεις το γράμμα **Μ, μ**.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ως αναγνωστικός εγγραμματισμός (reading literacy) ορίζεται η ικανότητα που έχει το άτομο να κατανοεί και να χρησιμοποιεί όλες εκείνες τις γραπτές μορφές/τύπους γλώσσας που απαιτούνται στην κοινωνία που ζει και που αξιολογούνται ως αναγκαίες και από το ίδιο το άτομο. Οι νέοι/νέες αναγνώστες/στριες μπορούν να οικοδομούν το νόημα σε ποικίλα και διαφορετικά είδη κειμένων. Διαβάζουν για να μάθουν κάτι, για να μετέχουν σε κοινότητες με άλλους/άλλες αναγνώστες/στριες, αλλά και για ψυχαγωγία και δική τους «ικανοποίηση» (PIRLS, 2000, 3).

Οι αναγνώστες/αναγνώστριες που έχουν καλή κατανόηση είναι ικανοί/ικανές να πάρουν αποφάσεις σχετικά με αυτό που διαβάζουν – ποια είναι τα σημαντικά σημεία, τι προκάλεσε ένα γεγονός να συμβεί, ποιοι χαρακτήρες είναι αστείοι. Επιπλέον, η κατανόηση περιλαμβάνει το συνδυασμό της ανάγνωσης με τη σκέψη και την αντίληψη.

Κατανόηση είναι η αντίληψη και η ερμηνεία όσων διαβάζουμε. Τα παιδιά προκειμένου να κατανοούν με ακρίβεια ένα γραπτό κείμενο πρέπει να είναι ικανά 1) να αποκωδικοποιούν ό,τι διαβάζουν, 2) να κάνουν συνδέσεις μεταξύ αυτών που διαβάζουν και αυτών που ήδη γνωρίζουν, 3) να σκέφτονται σε βάθος αυτά τα οποία έχουν διαβάσει. Βασικό κομμάτι της κατανόησης είναι η απόκτηση επαρκούς λεξιλογίου ή η γνώση της ερμηνείας αρκετών λέξεων.

4 ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΕΓΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ PIRLS

Α΄ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ: Σε ποιο βαθμό ο/η μαθητής/τρια μπορεί να **επικεντρωθεί**, να **εντοπίσει** και να **ανασύρει** συγκεκριμένες πληροφορίες από ένα κείμενο

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να αναγνωρίζει μία πληροφορία ή ιδέα που παρουσιάζεται στο κείμενο και μπορεί να δώσει μία ολοκληρωμένη απάντηση σε αντίστοιχη ερώτηση. Η συγκεκριμένη πληροφορία που πρέπει να ανασύρει βρίσκεται σε μία πρόταση ή φράση.

Β΄ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ: Σε ποιο βαθμό ο/η μαθητής/τρια μπορεί να προβεί **στην εξαγωγή άμεσων συμπερασμάτων** τα οποία να στηρίζονται σε πληροφορίες που βρίσκονται μέσα στα κείμενα.

Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να **συνδέσει δύο ιδέες ή πληροφορίες** που παρουσιάζονται **σε παρακείμενες προτάσεις** του κειμένου, μεταξύ των οποίων υπάρχει ένα νοηματικό «κενό». Μαθητές/μαθήτριες που έχουν αυτή τη δεξιότητα, προβαίνουν αυτόματα στην εξαγωγή συμπερασμάτων, καθώς αναγνωρίζουν τη σχέση ανάμεσα στις 2 πληροφορίες ακόμη κι αν (το συμπέρασμα ή η σχέση) δεν αναφέρεται στο κείμενο.

Γ΄ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ: Σε ποιο βαθμό ο/η μαθητής/τρια είναι ικανός/ή **να ερμηνεύει και να ολοκληρώνει** κατά την παρουσίασή τους, ιδέες και πληροφορίες.

Για να απαντήσει σε τέτοιου τύπου ερωτήσεις ο/η μαθητής/τρια χρειάζεται να επεξεργαστεί τις πληροφορίες του κειμένου που εκτείνονται πέραν της πρότασης ή της φράσης. Επίσης, πρέπει να προβαίνει σε συνδέσεις που δεν υπονοούνται από το κείμενο, αλλά προκύπτουν από τη σύνδεσή τους με τις εμπειρίες και τις γνώσεις των μαθητών/τριών (εξαγωγή έμμεσων συμπερασμάτων)

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΝΕΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Δ΄ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ: Σε ποιον βαθμό ο/η μαθητής/τρια είναι ικανός/ή να εξετάζει και να προβαίνει σε αξιολογικές κρίσεις σχετικά με το περιεχόμενο του κειμένου, τη γλώσσα και το ύφος του.

Αυτό σημαίνει ότι χρησιμοποιεί συνδυαστικά προϋπάρχουσες γνώσεις που αφορούν τα είδη κειμένων, την υφολογία και τη διαφορετική δομή που μπορεί να παρουσιάζουν. Μπορεί να **εξετάζει και να αξιολογεί** το περιεχόμενο τη γλώσσας όπως και άλλα στοιχεία του κειμένου, όπου επικαλείται γνώσεις σχετικά με τη δομή, το είδος και το ύφος του κειμένου, τις συμβάσεις και τα τεχνάσματα της γλώσσας. Να προβαίνει σε συγκρίσεις με άλλου είδους ή τύπου κείμενα.